

OPPIMATERIAALEJA

PUHEENVUOROJA

RAPORTTEJA 151

TUTKIMUKSIA

Pekka Auvinen, Pirjo Kuisma, Tapio Louhi,
Pauliina Nurkka, Raija Tuohi & Kirsi Angerpuro

TIETOJÄRJESTELMÄ OPETUKSEN SUUNNITTELUN JA OPINTOJEN TUKENA

Turun ammattikorkeakoulun
teema-arviointiraportti

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPPIMATERIAALEJA

PUHEENVUOROJA

RAPORTTEJA 151

TUTKIMUKSIA

Pekka Auvinen, Pirjo Kuisma, Tapio Louhi,
Pauliina Nurkka, Raija Tuohi & Kirsi Angerpuro

TIETOJÄRJESTELMÄ OPETUKSEN SUUNNITTELUN JA OPINTOJEN TUKENA

Turun ammattikorkeakoulun
teema-arviointiraportti

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN
RAPORTTEJA 151

Turun ammattikorkeakoulu
Turku 2012

ISBN 978-952-216-337-0 (painettu)

ISSN 1457-7925 (painettu)

Painopaikka: Suomen yliopistopaino – Juvenes Print Oy, Tampere 2012

ISBN 978-952-216-338-7 (PDF)

ISSN 1459-7764 (elektroninen)

Jakelu: <http://loki.turkuamk.fi>

SISÄLTÖ

ESIPUHE	4
1 ARVIOINNIN KOHDE JA TAVOITTEET	6
2 ARVIOINNIN TOTEUTUS	9
3 OPETUKSEN SUUNNITTELUSTA OPPIMISEN SUUNNITTELUUN	11
4 OPETUKSEN SUUNNITTELU JA OPINTOPROSESSIEN TOTEUTTAMINEN TURUN AMMATTIKORKEAKOULUSSA	16
4.1 Opetussuunnitelmatyö ja opintojen vuosisuunnittelu	20
4.2 Opintojaksojen toteutussuunnittelu	24
4.3 Opintojen ohjaus ja henkilökohtainen opintosuunnitelma	25
4.4 SoleOPS-tietojärjestelmä osana Turun ammattikorkeakoulun kokonaisarkkitehtuuria	26
5 ARVIOINNIN TULOKSET	30
5.1 SoleOPS-tietojärjestelmän käyttäjäroolit ja järjestelmän käytettävyys	30
5.2 Opetussuunnitelmatyö	36
5.3 Opintojakson toteutussuunnitelmat	40
5.4 Opintojen henkilökohtaistaminen ja ohjaus	42
5.5 Opetuksen suunnittelun ja opintoprosessien tietojärjestelmien tukipalvelut	45
6 TULOSTEN YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	49
ARVIOINTIRYHMÄ	54
LÄHTEET	57
LIITTEET	59

ESIPUHE

Turun ammattikorkeakoulun laatujärjestelmän pitää pystyä tuottamaan mahdollisimman hyödyllistä ja käyttökelpoista tietoa koulutuksen ja muun toiminnan kehittämiseen. Tämän vuoksi arvioinnin työkalupakkia pitää määrävälein uudistaa. Vuodesta 2007 lähtien toteutettujen koulutusohjelmakohtaisten arviointien eli koulutusohjelmien ristiinarviointien rinnalle päätettiin kokeilla uuden tyyppistä, kriittisen tärkeään aiheeseen keskittyvää vertaisarviointia. Kutsumme tällaista teema-arvioinniksi.

Ensimmäisen teema-arvioinnin kohteeksi valittiin ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmatyö, opetuksen suunnittelu ja siinä käytetty SoleOPS-tietojärjestelmä. Aiheen valinta ja arvioinnin valmistelu tapahtuivat ammattikorkeakoulun laaturyhmässä. Arvioinnin tavoitteena oli selvittää SoleOPS-tietojärjestelmän toimivuutta opetuksen suunnittelun ja opiskeluprosessin tukena. Arvioinnilla haluttiin saada sekä tilannekuva opetussuunnitelmatyön johtamisesta koko ammattikorkeakoulun tasolla että tarkempia lähikuvia siitä, miten opetuksen suunnittelun käytännöt toteutuvat eri koulutusohjelmissä. Arvioinnin toteutus, tulokset ja suositukset on kuvattu tässä raportissa.

Uutta teema-arvioinnissa on se, että arviointiryhmää ei koottu pelkästään Turun ammattikorkeakoulun johdon ja omien asiantuntijoiden piiristä. Arviointiryhmän puheenjohtaja ja osa jäsenistä tulivat ulkopuolelta sellaisista ammattikorkeakouluista, joissa SoleOPS-järjestelmä oli jo otettu käyttöön. Ryhmän kokoonpanolla pyrittiin vahvistamaan arvioinnin riippumattomuutta ja näkemysten laaja-alaisuutta.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä tullaan siirtymään koulutusohjelmista aiempaa laajempiin koulutusvastuisiin ja hakukohteisiin, minkä tulisi näkyä opiskelijoille entistä laajempina osaamiskokonaisuuksina ja monipuolisempana opetustarjontana. Toisaalta talousleikkaukset ja uudet rahoitusperusteet edellyttävät opetustoiminnan tehostamista. Uudistuksessa tarvitaan määrätietoista opetussuunnitelmatyön johtamista ja myös ohjelmistojen

kehittämistä. Arviointiryhmän mukaan Turun ammattikorkeakoulussa kehittämiskohteet ovat ennen kaikkea toimintakulttuurin ja johtamisen kysymyksiä eivätkä niinkään tietojärjestelmäkysymyksiä. Turun ammattikorkeakoulun haasteeksi jää arvioinnin tulosten hyödyntäminen opetussuunnitelmauudistuksessa ja toimintakulttuurin uudistamisessa.

Haluan kiittää arviointiryhmän puheenjohtajaa, vararehtori Pekka Auvista ja ryhmän jäseniä huolellisesta ja asiantuntevasta työstä.

Turussa 14.12.2012

Ismo Kantola
kehityspäällikkö

I ARVIOINNIN KOHDE JA TAVOITTEET

Tässä raportissa arvioinnin kohteena on opetussuunnitelmatyön ja opetuksen suunnittelun prosesseissa käytetyn tietojärjestelmän hyödyntäminen Turun ammattikorkeakoulussa (Turun AMK). Arviointiin valittiin koulutusohjelmia, jotka poikkeavat toimintakulttuurin suhteen toisistaan. Esimerkkeinä ovat Turussa toteutettava hoitotyön koulutusohjelma, elektroniikan koulutusohjelma, esittävän taiteen koulutusohjelma (nukketeatterin ja teatterin suuntautumisvaihtoehto) sekä journalismin koulutusohjelma.

Turun ammattikorkeakoulussa käynnistettiin vuonna 2008 projekti, jonka tavoitteena oli SoleOPS-järjestelmän käyttöönotto. SoleOPS on Suomen ammattikorkeakouluissa yleisesti käytetty opetuksen ja opiskelun suunnittelu- ja järjestelmä, jonka on toteuttanut koulutussektorin ja muun julkishallinnon toiminnanohjauksen ja resurssienhallinnan ratkaisuihin erikoistunut ohjelmistoyritys Solenovo Oy. Työn organisointia varten nimettiin erillinen projektiryhmä ja ohjausryhmä, jotka jatkavat edelleen toimintaansa. Turun ammattikorkeakoulussa kaikki opetussuunnitelmatiedot on vuodesta 2010 alkaen tallennettu SoleOPS-järjestelmään. Opiskelijoiden henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laadinnan tueksi tarkoitettu SoleHOPS-järjestelmä puolestaan otettiin käyttöön syksystä 2011 alkaen. Opettajien työaikasuunnitelmien laadintaan tarkoitettu osio on testaus- ja pilotointivaiheessa, mutta sen käyttöönotosta ei ole vielä tehty ratkaisua.

SoleOPS-järjestelmään siirtymisen tavoitteena on ollut

- opintojen läpinäkyvyyden parantaminen
- opintojen suunnittelun helpottaminen
- opintojen edistymisen seurannan helpottuminen ja opintotukiselvitysten määrän vähentäminen
- vapaasti valittavien opintojen tarjonnan monipuolistaminen

- opetustoimintaan liittyvien tietojen kokoaminen yhteen ja samaan järjestelmään
- opetuksen suunnittelun yhteisten käytäntöjen kehittämisen tukeminen.

Arvioinnin tavoitteena on tuottaa laadullista arviointitietoa Turun ammattikorkeakoulun opetuksen ja opintojen suunnittelusta ja siinä käytetyn SoleOPS-tietojärjestelmän toimivuudesta. Tätä arvioidaan suhteessa korkeakoulupoliittisiin ja ammattikorkeakoulun omiin opetuksen kehittämisen tavoitteisiin sekä toisaalta eri koulutusohjelmia edustavien tietojärjestelmän käyttäjien kokemuksiin. Arviointi tuottaa suosituksia opetuksen ja opintojen suunnittelun prosessien sekä tietojärjestelmän kehittämiseksi, ottaen huomioon korkeakoulupoliittiset tavoitteet kuten opintojen läpäisyn tehostamisen.

Arvioinnin tavoitteet

- selvittää opetuksen suunnittelun tietojärjestelmän soveltuvuus opetussuunnitelmien ja pedagogisen kehittämisen tarpeisiin toimintakulttuuriltaan erilaisissa koulutusohjelmissa
  - Miten opintojen henkilökohtaistaminen (henkilökohtainen opintosuunnitelma eli HOPS, valinnaisuus) toteutuu? Miten järjestelmän toiminnallisuudet tukevat tätä? Missä määrin järjestelmän toiminnallisuutta hyödynnetään? Miten valinnaisten opintojen tarjonta suunnitellaan ja esitetään järjestelmässä?
  - Millaisia opetussuunnitelmamalleja koulutusohjelmissa käytetään? Miten laajoja opintokokonaisuuksia- tai jaksoja käytetään ja miksi? Miten modulaarisuus ymmärretään? Missä määrin koulutusohjelman (tai suuntautumisvaihtoehdon) opettajat tekevät yhteistyötä opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa? Miten tietojärjestelmän toiminnallisuus tukee modulaarisuutta? Miten osasuoritusten arviointi ja kirjaaminen tapahtuu?
  - Missä määrin tietojärjestelmä antaa mahdollisuuksia ottaa huomioon erilaiset toteutustavat, erityisesti projektiopiskelun tai opiskelijoiden produktiot taidekoulutuksessa (suunnittelu ja opintosuoritusten kirjaaminen)? Mitä erityisvaatimuksia toiminnallisuudelle em. toteutustavat asettavat?

- selvittää SoleOPS-tietojärjestelmän käyttöönoton vaikutukset koulutuspäälliköiden, opettajatutoreiden ja opintosihtereiden työhön ja tiedonhallintaan

Arvioinnissa ei tarkastella SoleOPS-järjestelmää tietojärjestelmän käyttöönoton näkökulmasta, eikä tietojärjestelmän toiminnallisuutta ja käytettävyyttä tarkastella yksityiskohtaisesti. Arvioinnissa tarkastellaan, missä määrin järjestelmä sekä käyttäjien roolitukset ja tehtävät edistävät, tukevat tai haittaavat opetussuunnitelmien ja pedagogisen kehittämisen tavoitteiden toteutumista. Huomio kiinnitetään siihen, missä määrin SoleOPS-tietojärjestelmä soveltuu toimintakulttuuriltaan erilaisten koulutusohjelmien käyttöön.

2 ARVIOINNIN TOTEUTUS

Arviointi perustuu Turun ammattikorkeakoulun toimeksiantoon ja toteutussuunnitelmaan. Toteutussuunnitelma laadittiin ja arviointiryhmä koottiin keväällä 2012. Toteutussuunnitelman laadinnasta vastasi Turun ammattikorkeakoulun kehityspäällikkö Ismo Kantola. Arviointiryhmään valittiin eri ammattikorkeakouluista kolme asiantuntijaa, jotka käyttävät SoleOPS-tietojärjestelmää opetuksen suunnittelussa ja opintoprosessien tukemisessa. Kolmen ulkopuolisen jäsenen lisäksi ryhmään kuului opiskelijaedustaja, yliopettaja ja ryhmän sihteerinä toimiva suunnittelija. Arviointiryhmän jäsenet on esitelty arviointiraportin lopussa.

Arviointiryhmän kokoonpano

- vararehtori Pekka Auvinen, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu (ryhmän puheenjohtaja)
- kehittämisspäällikkö Pirjo Kuisma, Hämeen ammattikorkeakoulu
- tietojenkäsittelyn opiskelija Tapio Louhi, Turun ammattikorkeakoulu
- kehittämisspäällikkö Pauliina Nurkka, Laurea-ammattikorkeakoulu
- yliopettaja Raija Tuohi, Turun ammattikorkeakoulu
- suunnittelija Kirsi Angerpuro, Turun ammattikorkeakoulu (ryhmän sihteeri)

Arviointi toteutettiin vuoden 2012 aikana. Arviointitiedon kokoaminen ja alustavan raportin kirjoittaminen tapahtui keväällä 2012. Ammattikorkeakoulun edustajat saivat kommentoida raporttia kesäkuussa, jonka jälkeen havaitut asiavirheet korjattiin kesän aikana. Arvioinnin tuloksia käsiteltiin arviointiseminaarissa syyskuussa, jonka perusteella raportti viimeisteltiin syksyllä 2012. Arviointi päättyi raportin taittoon ja painatukseen vuoden 2012 lopulla. Arvioinnin toteutusaikataulu on esitetty taulukossa 1.

TAULUKKO 1. *Arvioinnin toteutusaikataulu.*

	2012											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Arvioinnin suunnittelu	■	■	■									
Arviointiryhmän kokoaminen		■	■									
Arvioinnin käynnistys 22.3.			■									
Arviointiaineistoihin tutustuminen			■	■								
Arviointivierailu 25. - 27.4				■								
Arviointiraportin laadinta				■	■	■						
Väliraportin luovutus 15.6.						■						
Arviointiseminaari 27.9.									■			
Arviointiraportin viimeistely								■	■			
Arviointiraportin taitto ja painatus												■

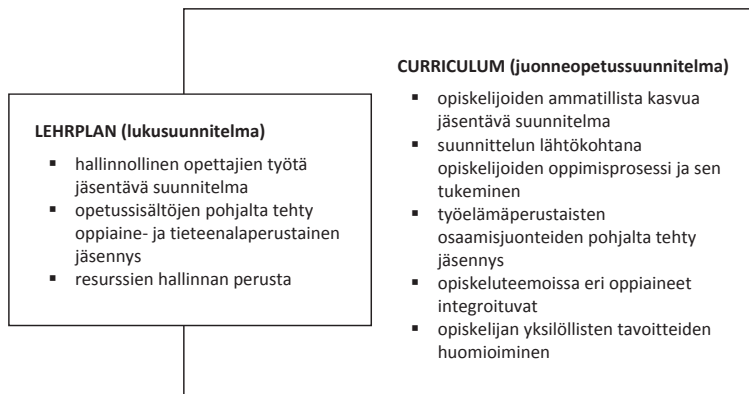
Arviointi perustuu Turun ammattikorkeakoulun tuottamaan aineistoon, aiheeseen liittyviin dokumentteihin ammattikorkeakoulun intranetissä Messissä sekä arviointivierailun yhteydessä toteutettuihin haastatteluihin (ks. liite 1). Kolmipäiväinen arviointivierailu koostui eri ryhmien haastatteluista. Ensimmäisenä päivänä haastateltiin opiskelijoita, ammattikorkeakoulun johtoa, OPS-koordinaattoreita sekä tietojärjestelmän pääkäyttäjiä ja tukihenkilöitä. Toisena päivänä haastateltavana olivat esimerkkikoulutusohjelmien edustajat. Aamupäivän haastatteluihin osallistuivat elektroniikan ja esittävän taiteen koulutusohjelmien edustajat. Iltapäivällä olivat vuorossa journalistiikan ja hoitotyön (Turku) koulutusohjelmat. Perinteisen haastattelun lisäksi tiedonhankinnassa hyödynnettiin myös draaman keinoja ja kuvallista ilmaisua. Kolmantena päivänä reflektoitii arviointivierailun tuloksia toimeksiantajien edustajien kanssa sekä laadittiin arvioinnin tuloksista alustava yhteenveto, josta keskusteltiin arviointiin osallistuneiden kanssa.

Arvioinnin väliraportti lähetettiin kesäkuussa asiavirheiden tarkistamista varten toimeksiantajille. Palautteena saadut korjausehdotukset huomioitiin elokuussa ammattikorkeakouluun toimitetussa raporttiluonnoksessa. Arvioinnin tuloksia ja kehittämisehdotuksia käsiteltiin henkilöstölle, ammattikorkeakoulun johdolle ja opiskelijoille tarkoitettussa seminaarissa 27.9.2012 (liite 2). Raportti muokattiin lopulliseen muotoonsa seminaarin jälkeen ja julkaistiin Turun ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa vuoden lopulla.

3 OPETUKSEN SUUNNITTELUSTA OPPIMISEN SUUNNITTELUUN

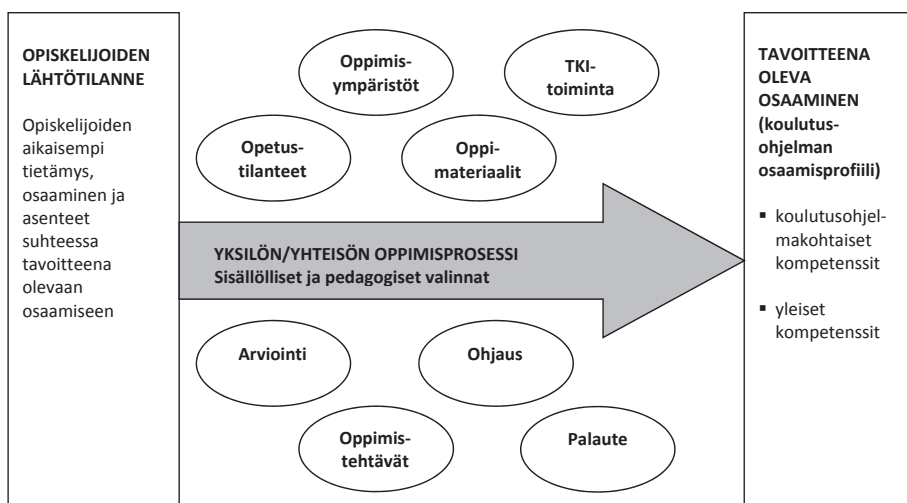
Opetussuunnitelma on perinteisesti nähty opettajien työnjaon ja opetuksen organisoinnin välineenä. Suppeimmillaan kyseessä on luettelo oppiaineista ja hallinnollinen suunnitelma, joka antaa perusteet opettajien työnjakoa, resurssien käytön suunnittelua ja lukujärjestysten laadintaa varten. Tällaista suunnitelmaa kutsutaan opetussuunnitelmakirjallisuudessa Lehrplan-opetussuunnitelmaksi, jota voitaisiin opetussuunnitelman käsitettä paremmin kuvata lukusuunnitelman käsitteellä. Keskiasteen ammatillisessa koulutuksessa oppilaitosten opetustoimintaa ovat ohjanneet valtakunnalliset opetussuunnitelmat, jotka olivat selkeästi Lehrplan-tyyppisiä. Hallinnollisten opetussuunnitelmien perinne sekä oppiainejakoinen ja tieteenala-perustainen orientaatio näkyvät edelleen vahvasti monissa ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmissa. (Malinen 1992, 12–13; Auvinen ym. 2007, 51–52.)

Monissa ammattikorkeakouluissa tai niiden yksittäisillä koulutusaloilla opintojen pirstaleisuuden ongelmaa on lähdetty ratkaisemaan rakentamalla opetussuunnitelmat työelämäperustaisten, eri oppiaineita integroivien kokonaisuuksien pohjalle. Tällöin on kyseessä enemmän curriculum-tyyppinen opetussuunnitelma, jossa oppiminen nähdään kokonaisvaltaisempänä prosessina (kuvio 1).

KUVIO 1. Curriculum ja lehrplan -perinteet sovellettuna ammattikorkeakoulu-ympäristöön (Malinen 1992; Auvinen ym. 2007, 52).

Ammattikorkeakoulussa curriculum-orientaation soveltaminen tarkoittaa opetussuunnitelmien joustavuuden, oppiaineiden integroinnin, työelämäperustaisuuden ja opiskelijälähtöisyyden vahvistamista. Suunnittelun lähtökohtana on opiskelijan oppimisprosessi, jonka tueksi rakennetaan opiskelijoiden toimintaan liittyviä ja oppimista tukevia oppimistilanteita. Oppimisprosessiperustaisen suunnittelun lähtökohtina ovat tavoitteena oleva osaaminen sekä oppijan lähtötilanne prosessin alkaessa. Oppimisprosessi rakentuu edellä mainittujen lähtökohtien välille opetustilanteista, oppimistehtävistä, sekä ohjauksen ja arvioinnin muodostamista kokonaisuuksista. Oppimisprosessi on yksilöllinen ja yhteisöllinen prosessi, johon opettaja ja hänen käyttämänsä menetelmät vaikuttavat. Opettajan tehtävänä on oppimistilanteiden ja -ympäristöjen rakentamisella tukea sekä yksilöiden että yhteisöjen tuloksellisten oppimisprosessien syntymistä (kuvio 2).

KUVIO 2. *Oppimisprosessiperustainen opetuksen suunnittelu (Koli & Silander 2002; Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2007, 23).*

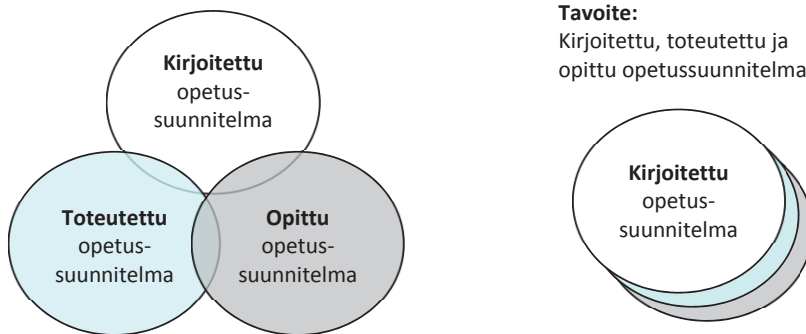
Oppimisprosessiperustaisen opetussuunnitelman rungon muodostavat koulutuksen tavoitteena olevat keskeiset osaamiskokonaisuudet eli kompetenssit. Tällainen opetussuunnitelma tekee opiskelijoiden oppimisprosessin näkyväksi, eli se kuvaa opiskelijoiden suunniteltua ammatillista kasvua kohti tutkinon osaamistavoitteina. Tällaisesta opetussuunnitelmasta käytetään myös englanninkielistä nimitystä competence-based curriculum.

Mielekkään oppimisen ja opetussuunnitelman ymmärrettävyyden kannalta on tärkeää, että opinnot koostuvat riittävän laajoista työelämäperustaisista, eri oppiaineita integroivista kokonaisuuksista. Oppiainejakoisessa jäsennyksessä opiskelijan oppimat asiat jäävät helposti irrallisiksi, ulkokohtaisiksi ja nopeasti unohtuviksi tiedoiksi ja taidoiksi, joita on vaikea liittää aiemmin opittuun. Opintojaksopohjaisissa malleissa tai niiden sovelluksissa kokonaisvaltainen osaamisen näkökulma jää usein toissijaiseksi, ja opiskelijan tavoitteena nähdään helposti vain vaadittavien opintojaksojen suorittaminen. (Auvinen ym. 2007, 57; Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2007, 22.)

On erityisen tärkeää, että opiskelun eri vaiheessa tapahtuva arviointi muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden, joka tukee koulutuksen tavoitteena olevan osaamisen saavuttamista. Kokonaisvaltaisen arviointisuunnitelman lähtökohtana ovat tutkinnon osaamisvaatimukset. Arviointi ei saa kohdistua pelkästään koulutusohjelmakohtaiseen erikoisosaamiseen, vaan sen pitää tukea tasapuolisesti kaikkien osaamisalueiden kehittymistä. Arvioinnissa tulee paneutua osaamistavoitteiden kokonaisuuteen ja tuotosten arvioinnin lisäksi myös oppimisprosessin arviointiin vähintään lukuvuositain. (Isaacs 2006, 16; Auvinen ym. 2007, 106.)

Ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmatyön erityishaasteita ovat päätehtävien – koulutus, tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminta sekä aluekehitys – integroituminen käytännön toiminnassa, monialaisuuden hyödyntäminen sekä suomalaisen korkeakoulujärjestelmän entistä vahvempi integroituminen osaksi eurooppalaista korkeakoulualuetta. Ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmilta vaaditaan siis entistä enemmän joustavuutta. Opetussuunnitelmia ei voi rakentaa pelkästään ammattikorkeakoulun omien lähtökohtien ja tarpeiden pohjalta. Opetussuunnitelman tulee entistä paremmin mahdollistaa opiskelijoiden joustavat valinnat esimerkiksi suhteessa monialaiseen, kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Ammattikorkeakoulujen tavoitteeksi on asetettu esimerkiksi yrittäjyyden vahvistaminen. Opiskelijoille pitäisi antaa mahdollisuus yritystoiminnan käynnistämiseen opintojen aikana, ja ainakin osa opinnoista tulisi voida suorittaa omaan yritystoimintaan liittyen. (Opetusministeriö 2005, 54.) Ammattikorkeakoulun päätehtävien integraation vahvistaminen, aikuiskoulutuksen lisääntyminen ja esimerkiksi opetuksen liittäminen työelämän toimeksiantojen toteuttamiseen edellyttää uudenlaista palveluhenkisyttä ja jäykkien oppiaineperustaisten rakenteiden purkamista.

Yksistään hyvät opetussuunnitelmamallit ja -dokumentit eivät kuitenkaan takaa suunnitelmien toteutumista käytännössä. Opetussuunnitelman käsitteessä voidaan erottaa kolme ulottuvuutta: kirjoitettu, toteutettu ja koettu opetussuunnitelma (Karjalainen 2003, 28–29). Opetussuunnitelmasta puhuttaessa on yleensä kyse etukäteen tehdystä, kirjoitetusta suunnitelmasta opetuksesta. Perinteisesti opetussuunnitelmissa on kuvattu ensisijaisesti opetustoimintaa, jonka on oletettu johtavan tavoitteiden mukaiseen oppimiseen. Opetus ei kuitenkaan välttämättä suoraan johda tavoiteltuun oppimiseen, vaan opiskelija voi omaksua opetuksen sisällön eri tavoin kuin opettaja on asian suunnitellut. Opetetun ja opitun opetussuunnitelman yhdistelmää kutsutaan toteutuvaksi opetussuunnitelmaksi. Hyvä opetussuunnitelma on sellainen, jonka tavoitteiden mukaisesti pystytään käytännössä toimimaan, ja joka johtaa tavoitellun osaamisen saavuttamiseen. Tällöin kirjoitettu ja toteutunut opetussuunnitelma lähestyvät toisiaan (kuvio 3). Hyvien suunnitelmien lisäksi tarvitaan siis myös jatkuvaa todellisten oppimistulosten seuranta.

KUVIO 3. Kirjoitettu, toteutettu ja opittu opetussuunnitelma vastaavat ihannetapauksessa toisiaan (Karjalainen 2003, 28–29).

Oppimisen liittäminen aitoihin asiayhteyksiin sekä tutkimus- ja kehitystehtävien tai työelämätoimeksiantojen joustava yhdistäminen opiskeluun on vaikeaa sirpaleisen ja usein varsin jäykän oppiainejakoisen opetussuunnitelman yhteydessä (Auvinen, 2004, 320). Siirtyminen curriculum-opetussuunnitelmaan ei kuitenkaan tarkoita sitä, että Lehrplan-ajattelu pitäisi täysin hylätä. Hallinnollinen Lehrplan-suunnitelma on aina tarpeen esimerkiksi opettajaresurssien ja tilojen käytön kannalta. (Malinen 1992, 13–15.) Hallinnollinen ja pedagoginen suunnittelu täytyy aina jossakin määrin yhdistää. Opetuksen suunnitte-

lussa on kuitenkin selkeästi ratkaistava, otetaanko suunnittelun ensisijaiseksi lähtökohdaksi opetustoiminnan hallinnollinen suunnittelu vai opiskelijoiden oppimisprosessi ja oppimiseen liittyvien kokemusten organisointi (Auvinen ym. 2007).

Euroopan korkeakoulujen siirtymisellä kaksiportaiseen tutkintojärjestelmään ja yhtenäiseen opintojen mitoitustajärjestelmään (ECTS) vuonna 2005 on ollut merkittävä vaikutus myös ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien laadinnalle. Tutkintorakenteiden ja osaamistavoitteiden määrittelyn yhtenäistämisen tavoitteena on ollut koulutuksen laadun parantaminen sekä liikkuvuuden edistäminen opintojen aikana korkeakoulujen sisällä ja välillä, mutta myös opintojen jälkeen työelämässä. Eri maissa suoritettujen tutkintojen tunnustaminen ja vertailtavuus edellyttää, että koulutuksen tavoitteet sidotaan konkreettisiin työelämäperustaisiin osaamisvaatimuksiin ja kuvauksiin. Ammattikorkeakoulututkinnot tulee siis entistä selkeämmin nähdä osana eurooppalaista korkeakoulujärjestelmää ja yksilöiden elinikäisen oppimisen jatkumoa.

Monet ammattikorkeakoulut toteuttivat ECTS-järjestelmän käyttöönoton yhteydessä perusteellisia opetussuunnitelmien uudistushankkeita. Myös Turun ammattikorkeakoulussa lähdettiin aktiivisesti rakentamaan oppimisprosessi- ja osaamisprosessiperustaisia opetussuunnitelmia, ja samaa linjaa on jatkettu viime vuosien aikana. Nyt ammattikorkeakoulussa on käynnistymässä laaja opetussuunnitelmien uudistamisprosessi. Vuosina 2012–2014 toteutettavan uudistuksen tavoitteina on siirtyä moduuliperustaisiin opetussuunnitelmiin, joilla vastataan käynnissä olevan ammattikorkeakoulu-uudistuksen haasteisiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Opetussuunnitelmatyön kannalta uudistuksen keskeisiä haasteita ovat siirtyminen koulutusohjelmista entistä laajempiin koulutusvastuisiin ja hakukohteisiin sekä ammattikorkeakoulujen toiminnan suurta tehostamista vaativat taloudellisten resurssien leikkaukset ja rahoitusperusteiden muuttuminen uuden rahoitusmallin käyttöönoton myötä. Kaikki edellä mainitut muutokset asettavat suuria vaatimuksia myös opetuksen suunnittelussa käytettävien ohjelmistojen kehittämiselle.

4 OPETUKSEN SUUNNITTELU JA OPINTOPROSESSIEN TOTEUTTAMINEN TURUN AMMATTIKORKEAKOULUSSA

Turun ammattikorkeakoulu on Varsinais-Suomessa toimiva noin 9500 opiskelijan ja 800 työntekijän muodostama korkeakouluyhteisö. Ammattikorkeakoululla on yhteensä seitsemän toimipistettä, jotka sijaitsevat Turussa ja Salossa. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta järjestetään 44 eri koulutusohjelmassa, joissa on kaikkiaan noin 70 suuntautumisvaihtoehtoa. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia koulutusohjelmia on 13.

Turun ammattikorkeakoulun organisaatio koostuu kuudesta ammattikorkeakoulun koulutus- ja TKI-toimintaa toteuttavasta tulosalueesta sekä niitä tukevista yhteisistä kehittämistoiminnoista, jotka jakautuvat hallintopalveluihin, korkeakoulupalveluihin ja innovaatiopalveluihin (kuvio 4).

Turun ammattikorkeakoulun organisaatio

27.3.2012

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

KUVIO 4. Turun ammattikorkeakoulun organisaatio.

Rehtorin tehtävänä on johtaa, kehittää ja valvoa ammattikorkeakoulun toimintaa. Lisäksi ammattikorkeakoulussa toimii kaksi vararehtoria, joista toisen vastuulla ovat korkeakoulupalvelut ja koulutuksen kehittäminen ja toisen innovaatiopalvelut ja työelämää sekä aluekehitystä palvelevan toiminnan kehittäminen. Rehtorin alaisina toimivat koulutusjohtajat (6) vastaavat tulosalueiden johtamisesta, kehittämisestä, taloudesta ja yhteistyöstä työelämän kanssa. Rehtorit, koulutusjohtajat, tutkimus- ja kehitysjohtaja, kehityspäällikkö sekä talousjohtaja muodostavat ammattikorkeakoulun johtoryhmän.

Koulutusjohtajien alaisena toimivat koulutuspäälliköt (28) vastaavat koulutusohjelmien operatiivisesta johtamisesta ja kehittämisestä. Koulutuspäälliköt toimivat opetushenkilöstön lähiesimiehinä. Jokaisella koulutusohjelmalla on oma koulutuspäällikkö, ja suurin koulutuspäälliköistä vastaa useammasta kuin yhdestä ohjelmasta. Monissa koulutusohjelmissä koulutuspäälliköiden tukena toimii ops-vastaavia. Koulutuspäälliköiden lisäksi jokaisella tulosalueella on täydennyskoulutuspäällikkö sekä tutkimus- ja kehityspäällikkö.

Jokaisessa toimipisteessä on opintotoimisto, jossa toimii yksi tai useampi opintosihteri. Kaikissa toimipisteissä on myös vähintään yksi opinto-ohjaaja. Ammattikorkeakoulussa on yhteensä 12 opinto-ohjaajaa, joista puolet on kokoaikaisia. Käytännön ohjaustyön kannalta keskeisiä henkilöitä ovat opettajatuutorit, joita on yhteensä noin 200. Ammattikorkeakoulun eri henkilöstöryhmien opetuksen suunnitteluun ja opintoprosessin tukemiseen liittyvät roolitukset on kuvattu tarkemmin luvussa 5.1 taulukossa 3.

Turun ammattikorkeakoulun strategisen suunnitelman 2010–2013 mukaan yrittäjäyys, soveltava TKI-toiminta ja kansainvälisyys kytetään opetukseen. Ammattikorkeakoulun asiakaslähtöisyyteen ja monialaisuuteen perustuvan innovaatiopedagogiikan tavoitteena on tukea Varsinais-Suomen työpaikoilla hyödynnettävien innovaatioiden syntymistä. Innovaatiopedagogiikan kulmakiviä ovat monialaisuus, tutkimus- ja kehitystoiminta, opetussuunnitelmat, yrittäjäyys- ja palvelutoiminta sekä kansainvälisyys. Strategian mukaan joustavat opetussuunnitelmarakenteet ja vaihtoehtoiset suoritustavat mahdollistavat yrittäjäyden sekä TKI- ja palvelutoiminnan kytkeytymisen opetukseen. (Turun ammattikorkeakoulu 2009.)

Turun ammattikorkeakoulussa opetustoimintaa kehitetään innovaatiopedagogiikan viitekehyksessä. Innovaatiopedagogiikka yhdistää opiskelijan oppimisen, uuden tiedon tuottamisen ja sen soveltamisen. Käytännössä tämä

tarkoittaa työelämälähtöistä oppimisen ja opetuksen lähestymistapaa, jossa painottuu tutkimus- ja kehittämisosaaminen. Innovaatiopedagogiikassa sovelletaan olemassa olevia oppimis- ja opetusmenetelmiä uudella, luovalla ja lisäarvoa tuottavalla tavalla. Tavoitteena on myös lisätä opiskelijan omaa vastuuta oppimisestaan ja saavuttaa tavoitteena oleva osaamispäämäärä. Innovaatiopedagogiikka yhdistää teoreettisen oppimisen käytännön kehittämishaasteisiin. Innovaatiopedagogiikkaan pohjautuvaa pedagogista menetelmää, Tutkimuspajaa, on Turun ammattikorkeakoulussa kehitetty jo vuodesta 2004 lähtien. Tutkimuspajassa työskennellään opiskelun ohella tutkimuksen, kehittämisen ja palvelujen projekteissa. (Kairisto-Mertanen ym. 2009. 19, 27).

Tämän arvioinnoin keskeinen teema – Turun ammattikorkeakoulun opintojen suunnittelu – koostuu opetussuunnitelmista, lukusuunnitelmista, vuosisuunnitelmista, opintojaksojen toteutussuunnitelmista ja henkilökohtaisista opintosuunnitelmista (taulukko 2).

TAULUKKO 2. *Opintojen suunnittelun tasot Turun ammattikorkeakoulussa.*

Opetussuunnitelma	Opetussuunnitelma (OPS) tarkoittaa etukäteen laadittavaa suunnitelmaa, joka ohjaa oppimista, opiskelua ja opetusta sekä tukee niiden järjestämistä. Opetussuunnitelma muodostuu koulutusohjelmakuvauksesta, osaamistavoitteista, osaamiskartasta, lukusuunnitelmasta ja opintojaksoista. Opetussuunnitelmat tehdään sitoviksi opintojen normiajalle.
Lukusuunnitelma	Lukusuunnitelma on hallinnollinen työväline, jonka avulla määritellään opettajien työnjako ja tehdään opettajien työajan suunnittelua. Lukusuunnitelmassa opinnot ajoitetaan vuosittain opintojen ajalle siten, että opetus ja oppiminen etenevät loogisesti ja opintojen kuormittavuus on tasaista. Lukusuunnitelmasta opiskelija näkee, mistä opintojaksoista tutkinto muodostuu ja missä järjestyksessä opinnot etenevät tutkintoa suoritettaessa.
Vuosisuunnitelma	Vuosisuunnittelussa opettajat sidotaan opintojaksoille ja määritellään opintojaksojen toteuttamisen resurssit. Vuosisuunnittelussa opintojaksoille tehdään toteutukset ja jokaiselle saapumisryhmälle kyseistä opintovuotta koskeva suunnitelma. Opettajien työaika-suunnitelmat tehdään kalenterivuodelle.

Opintojakson toteutussuunnitelma	Jokaisesta opintojaksosta tehdään toteutussuunnitelma (totsu). Toteutussuunnitelma kertoo opiskelijalle opintojakson ajoituksen, sisällöt, tavoitteet, arviointimenetelmät, arvioitu työmäärä ja opiskelumateriaalit. Yhdellä opintojaksolla voi olla useita erilaisia toteutuksia.
Henkilökohtainen opintosuunnitelma	Opiskelija laatii opiskeluajalleen henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) opintojensa kartaksi. HOPS on toimintasuunnitelma ja opiskelusuunnitelma, jossa opiskelija laatii omat oppimistavoitteensa suhteessa tutkinnon osaamisvaatimuksiin. HOPS-työskentely alkaa omien vahvuuksien ja heikkouksien kartoituksella, jonka pohjalta opiskelija rakentaa oman oppimisensa polun tarjolla olevista opinnoista. HOPS päivitetään jatkuvasti opintojen edetessä. HOPS toimii myös vuosittain käytävän HOPS-/kehityskeskustelun pohjana. Opintojen loppuvaiheessa HOPS-työskentely painottuu urasuunnittelun ja elinikäisen oppimisen pohdintaan.

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan Turun ammattikorkeakoulun opetuksen suunnittelun käytäntöjä edellä olevassa taulukossa esitetyn jäsenyyksen pohjalta.

4.1 OPETUSSUUNNITELMATYÖ JA OPINTOJEN VUOSISUUNNITTELU

Järjestelmällistä opetussuunnitelmatyötä pidetään Turun ammattikorkeakoulussa tärkeimpänä koulutuksen laatua varmistava ja kehittävä toimintona. Opetussuunnitelma nähdään keskeisenä pedagogisen johtamisen välineenä, jonka avulla toteutetaan ammattikorkeakoulun strategiasa määritellyjä linjauksia. Koulutusohjelmien opetussuunnitelmatyö on kuvattu Koulutuksen suunnittelun kokonaisuuteen liittyvänä prosessina (Y02.01.03 Opetussuunnitelmatyö). Toimintasäännön mukaisesti opetussuunnitelmatyöstä koko korkeakoulun tasolla vastaa opetuksesta vastaava vararehtori. Koulutuspäällikkö vastaa oman koulutusohjelmansa opetussuunnitelmatyöskentelystä. Turun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmat tallennetaan SoleOPS-järjestelmään. Opetussuunnitelmat laaditaan järjestelmään myös englanniksi. (Opetussuunnitelmat 2013–2017, OPS-ohje 13.3.2012.)

Opetussuunnitelman avulla selvitetään asiat, jotka opiskelija voi koulutuksen aikana oppia ja sen jälkeen osata. Osaamisen tavoitteena ovat työelämän osaamisvaatimukset tulevaisuudessa. Osaamisen lähtökohtana käytetään valtakunnallisia yhteisiä kompetensseja tai innovaatiokompetensseja ja koulutusohjelmakohtaisia kompetensseja. Innovaatiokompetensseihin on sisällytetty Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n suositus ammattikorkeakoulututkintojen yleisistä kompetensseista.

Opetussuunnitelman keskiössä on työelämässä tarvittava osaaminen erilaisine työssä tarvittavine taitoineen ja tietoineen. Opetussuunnitelmaa tarkentavat vuositason toteutussuunnitelmat, jotka antavat opiskelijalle opintojakson suorittamiseen tarvittavat tiedot ja ohjeet. Opetussuunnitelma ja toteutussuunnitelmat ovat opiskelijan ohjekirja opiskelun aikana. Tutkintojen kuvaukset ovat myös työelämän edustajien nähtävillä, joten ne voivat toimia tukena myös esimerkiksi työnantajan rekrytointiprosessissa.

Turun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmatyötä (myöhemmin OPS-työ) säätelee lainsäädännön ohella rehtorin päätös ”Turun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman rakenne ja sisältö” (Rehtorin päätös 2009) sekä Turun ammattikorkeakoulun strateginen suunnitelma 2010–2013. Opetussuunnitelman laadintaa ohjaa ammattikorkeakoulun OPS-ohje, jossa annetaan yksityiskohtaisempia ohjeita opetussuunnitelman rakentamiseen Sole-OPS-järjestelmässä. OPS-ohjeeseen on kerätty myös lista muista OPS-työtä ohjaavista asiakirjoista ja kirjallisuudesta.

Valtioneuvoston asetuksen 2003/352 4§ ja 2004/497 5§ ja OPM:n päätöksen 35/401/2004 mukaisesti ammattikorkeakoulututkintoon johtavan opetuksen opetussuunnitelman tulee sisältää perusopintoja, ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, ammattitaitoa edistävää harjoittelua sekä oppinäytetyö. Turun ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavan koulutuksen opetussuunnitelman rakenne noudattaa näitä asetuksia ja ohjeita. Rehtorin päätöksessä on annettu yksityiskohtaisempia ohjeita opetussuunnitelman rakenteesta ja sisällöistä.

Rehtorin päätöksen mukaan opetussuunnitelmat perustuvat oppimisprosessi- ja osaamistavoiteperustaiseen orientaatioon. Opetussuunnitelmissa kuvataan opiskelijan suunniteltu ammatillinen kasvu kohti tutkinnon osaamistavoitteita. Vuositeemoilla ja vuosittaisilla osaamistavoitteilla vaiheistetaan oppimisprosessia. Vuositeemoissa kuvataan osaamisen lisääntyminen vuosittain osaamistavoitteiden avulla, mikä tukee opiskelijan ammatillisen kasvun prosessia.

Osaamistavoitteissa puolestaan kuvataan, mitä opiskelijan on mahdollista saavuttaa eri opintojaksojen tai tutkinnon osien suorittamisen jälkeen tutkinnon tasolla.

Opintojakso on opetussuunnitelman perusyksikkö, jossa kuvataan opintojaksolla saavutettava osaaminen. Rehtorin päätöksen mukaan opintojakson vähimmäislaajuus on 5 opintopistettä. Opintojaksot ajoitetaan yhdelle lukuvuodelle. Poikkeuksena on ammatilliseen kasvuun liittyvä opintojakso, joka ajoitetaan koko opiskelun ajalle. Osaamiskartan avulla avataan tiivistetysti, miten osaaminen koulutusohjelmassa rakentuu koulutuksen edetessä. Osaamiskartassa määritellään myös, millä opintojaksoilla osaamista arvioidaan. Rehtorin päätöksessä säädetään myös kieliopintojen määrästä sekä tutkimus- ja kehittämistyön menetelmäopintojen laajuudesta. Opetussuunnitelmien tulee sisältää myös koulutusalan, tulosalueen ja/tai toimipisteen yhteisiä opintoja, joiden tavoitteena on monialaisuuden ja sisäisen liikkuvuuden vahvistaminen. Vapaasti valittavien opintojen laajuuden tulisi olla kaikissa opetussuunnitelmissa vähintään 15 opintopistettä. Opinnäytetyön laajuudeksi on määritelty vähintään 15 opintopistettä.

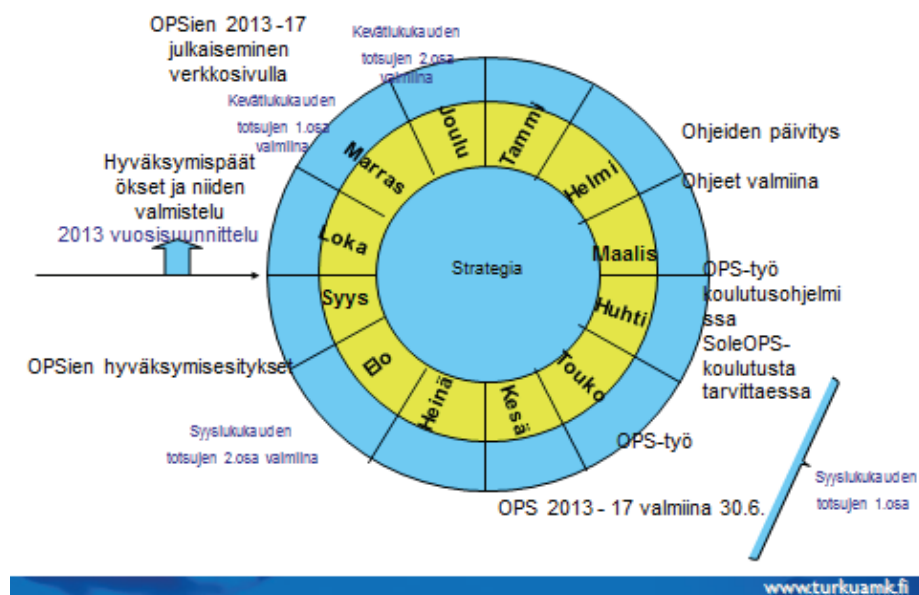
Rehtorin päätöksessä (Turun ammattikorkeakoulu 2009) määriteltyjä erityisiä opetussuunnitelmassa huomioitavia sisällöllisiä ja rakenteellisia vaatimuksia ovat:

- Opetussuunnitelmiin sisältyy kaikissa koulutusohjelmissa projektiopintoja.
- Opintojaksot suunnitellaan siten, että ne muodostavat työelämälähtöisiä osaamiskokonaisuuksia.
- Opetussuunnitelma mahdollistaa monialaisuuden ja valintojen tekemisen. Opetussuunnitelmien tulee olla rakenteeltaan joustavia ja työelämälähtöisesti eri oppiaineita integroivia.
- Opetussuunnitelma tukee yrittäjyyttä ja sellaista osaamista, että tutkinnon suorittanut kykenee toimimaan yrittäjänä.
- Kansainvälisyys sisältyy opetussuunnitelmaan tavoitteena saavuttaa kansainvälisen vuorovaikutuksen ja ammatillisen toiminnan edellyttämät valmiudet. Opiskelijalle on oltava opetussuunnitelmassa tarjolla vähintään 15 opintopistettä vieraskielisiä opintoja.
- Opetussuunnitelmassa näkyy tutkimuksellinen ote, ja opiskelijalla on mahdollisuus suorittaa osa opinnoista TKI-hankkeissa.

- Opetussuunnitelma mahdollistaa monialaisuuden ja valintojen tekemisen.
- Arene ry:n ECTS-projektissa tuotetut yhteiset ja koulutusohjelma-kohtaiset kompetenssit (osaamistavoitteet) kuvataan osaamiskartoissa.

Opetussuunnitelmatyötä aikataulutetaan vuosikellolla. Opetussuunnitelmatyö tehdään Turun ammattikorkeakoulussa vuosittain.

OPS-tyon vuosikello 2012 – ”OPS 2013 – 2017”

KUVIO 5. Turun ammattikorkeakoulun OPS-tyon vuosikello 2012 (Opetussuunnitelmat 2013–2017, OPS-ohje 13.3.2012).

Turun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmat ovat yleisellä tasolla laadittuja suunnitelmia, jotka mahdollistavat mm. taloudellisten resurssien huomioidun vuositaso suunnittelussa. Vuosisuunnitelman laadinta on kuvattu erillisessä prosessikaaviossa (Y02.01.04 Opetuksen vuositarjonnan suunnittelu). Koulutusohjelmien koulutuspäälliköt tekevät konkreettiset vuosisuunnitelmat, jotka luovat perustan opintojaksojen vastuopettajien toteutussuunnitelmien laadinnalle ja opettajien työaika-suunnitelmien laadinnalle.

Opettajien työaikasuunnitelmat laaditaan Turun ammattikorkeakoulussa ohjelmoidussa Tilipussi-järjestelmässä, johon opetukseen varatut resurssit siirretään manuaalisesti.

4.2 OPINTOJAKSOJEN TOTEUTUSSUUNNITTELU

Opintojaksot ovat ohjeistuksen mukaa opetussuunnitelman perusyksiköitä. Opintojaksojen tulisi olla työelämäperustaisia, eri oppiaineita integroivia ja kooltaan riittävän laajoja osaamiskokonaisuuksia. Opintojakso tulisi toteuttaa yhden lukuvuoden aikana. Useammalle vuodelle ajoittuvat jaksot tulee jakaa osiin. Opintojakson suunnittelu ja toteutus on kuvattu erillisenä prosessina (Y02.05). Prosessin tavoitteeksi on kirjattu, että se tekee näkyväksi, miten opintokokonaisuuksien tai opintojaksojen oppimistavoitteiden saavuttaminen suunnitellaan ja toteutetaan sekä miten palautetta hyödynnetään kehittämisessä. Laatukriteerinä on, että kaikista opintojaksoista on tehty toteutussuunnitelma, joka on opiskelijoiden saatavilla. (Turun ammattikorkeakoulun intranet Messi.)

Opintojakson suunnittelun ja toteutuksen prosessin käynnistää koulutuspäällikkö suunnittelemalla opetuksen vuositarjonnan syyslukukaudelle huhtikuun lopussa ja kevätlukukaudelle lokakuun lopussa. Opettaja laatii toteutussuunnitelman ensimmäisen osan toteutusta edeltävän lukukauden aikana (toukuu-kuun/marraskuun loppuun mennessä) ja toisen osan ennen opintojakson alkua huomioiden aiemmilta toteutuksilta saamansa palautteen ja tehden korjauksia tarvittaessa. Koulutuspäällikkö lisää opettajan toteutukseen, jonka jälkeen opettaja voi muokata ja julkaista toteutussuunnitelmia SoleOPS-järjestelmässä.

Opiskelija hankkii tarvittavan oppimateriaalin ja sitoutuu opintojaksolle. Toteutettuaan opintojakson opettaja arvioi oppimisen sekä osaamisen ja antaa arvosanan WinhaWiivin avulla. Opiskelija tarkistaa arvosanansa SoleOPS-järjestelmän (vuonna 2010 tai sen jälkeen opintonsa aloittaneet ryhmät) tai WinhaWillen kautta.

Opiskelija antaa pyydettyä palautteen opintojakson toteutuksesta opettajalle, joka arvioi toteutuksen onnistumisen ja arkistoi kehitysehdotukset uutta toteutusta varten. Lisäksi opettaja keskustelee tarvittaessa koulutuspäällikön kanssa kokoamistaan palautteista ja kehittämissuunnitelmista sekä kokoaa palautteen palautepäiväkäsittelyä varten. Turun ammattikorkeakoulussa ei ole tällä hetkellä systemaattista opintojaksopalautekäytäntöä.

4.3 OPINTOJEN OHJAUS JA HENKILÖKOHTAINEN OPINTOSUUNNITELMA

Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) laatiminen on keskeinen osa opintojen ohjausta Turun ammattikorkeakoulussa. HOPS laaditaan opettajatuutorin kanssa vuosittain käytävien kehityskeskustelujen yhteydessä tai tarvittaessa muulloinkin. HOPS ja kehityskeskustelut liittyvät osana AMK-opintoihin pakollisena kuuluvaan Ammatillinen kasvu -opintojaksoon (5 op), jonka sisältö tukee oppimista ja oman ammattialan ammatillisuuden ja ammatti-identiteetin kehittämistä. (Kauppinen 2010, 8.)

Opintojen ohjaukseen osallistuvat opinto-ohjaajat, opettajatuutorit ja vertaistuutorit. Opinto-ohjaajan työnkuva keskittyy ohjauksen koordinointiin. Opinto-ohjaaja kehittää opinto-ohjausta, suunnittelee ja toteuttaa opettajatuutorien koulutusta, arvioi ja koordinoi ohjausta, koordinoi Ammatillinen kasvu-opintojakson toteutusta, osallistuu hakijarekryointiin ja markkinointiin sekä tekee verkostoyhteistyötä. Varsinaista opiskelijoiden ohjaamista opinto-ohjaaja tekee erityistilanteissa, joita ovat esimerkiksi vakavat tai pitkäaikaiset sairaudet, asevelvollisuus, raskaus, opintojen pitkittyminen, opiskelijoiden siirtyminen tai ylittävät terveys-, perhe- tai taloudelliset ongelmat. (Kauppinen 2010, 9.)

Opettajatuutorien työnkuvaan sisältyvät mm. opiskelijavalintoihin osallistuminen, alkuperäisten todistusten tarkistaminen, opiskelijan ammatillisen kasvun tukeminen luokka- ja pienryhmäohjauksen sekä henkilökohtaisen ohjauksen kautta, kehityskeskustelut ja HOPSin laatiminen ja ohjaaminen, opiskelijoiden opintojen seuraaminen, tuutoroinnin kehittäminen ja siihen kouluttautuminen sekä opettajatuutoroinnin arviointi. Vertaistuutorien tehtävänä on tukea uusien opiskelijoiden ryhmäytymistä ja integroitumista opiskelijayhteisöön, edistää motivoitumista ja sitoutumista opiskeluun, jakaa myönteistä opiskelijakulttuuria, toimia ryhmänsä ohjaajana muun opiskelijoiden ohjauksesta vastaavan henkilökunnan kanssa ja osallistua Turun ammattikorkeakoulun markkinointiin. (Kauppinen 2010, 9.)

Turun ammattikorkeakoulussa otettiin syksyllä 2011 käyttöön SoleHOPS-järjestelmä. Henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS) on tehty kaikille vuonna 2010 ja 2011 opintonsa aloittaneille. Opettajatuutorin tehtävänä on perehdyttää ryhmänsä ja ohjata HOPSin tekemistä sekä hyväksyä opiskelijan HOPS. Myös koulutuspäällikkö voi tarvittaessa hyväksyä opiskelijan HOPSin siinä tapauksessa, että se poikkeaa ryhmän opetussuunnitelmasta. Koulutus-

päällikkö valitsee opinto-ohjaajat ja opettajatuutorit. Lisäksi hän jakaa opiskelijat opettajatuutoreille. Jokaiselle opiskelijalle valitaan yksi opinto-ohjaaja ja opettajatuutori. (Kantola 2012, 4.)

Kehityskeskusteluilla tarkoitetaan henkilökohtaisia opiskelijan ja opettajatuutorin välisiä keskusteluja. Opiskelija valmistautuu kehityskeskusteluun vastaamalla SoleHOPSissa esitettyihin kysymyksiin. Opettajatuutori ohjeistaa opiskelijoita valmistautumiseen. Kehityskeskustelut ovat osa Ammatillinen kasvu -opintojaksoa, joten ne koskevat kaikkia opiskelijoita. Kehityskeskusteluihin kirjatut merkinnät ovat nähtävillä opiskelijan SoleHOPSissa koko opintojen ajan.

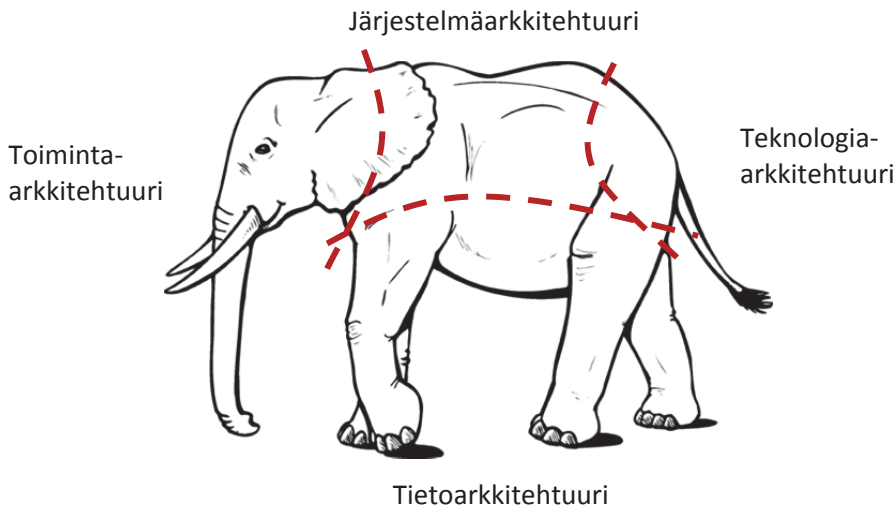
SoleHOPSin avulla opiskelijat ilmoittautuvat opintojaksoille. Poikkeuksena tästä ovat vuonna 2009 tai aiemmin opintonsa aloittaneet opiskelijat, jotka ilmoittautuvat edelleen vanhalla käytännöllä eli WinhaWillen kautta. Tuutoriopettajien tehtävänä on ollut perehdyttää uudet opiskelijat ilmoittautumiskäytänteisiin. (Kantola 2012, 4)

Turun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ohjausjärjestelmän kuvaus on vuodelta 1998. Se on siten vanhentunut, eikä vastaa nykyisiä ohjauksen näkemyksiä, resursseja, käytänteitä eikä tarpeita. Ohjauksesta on kirjoitettu erilaisissa ohjeissa ja dokumenteissa. Ohjauksen työnjakoa on roolitettu, mutta rooleista on erilaisia versioita sen mukaan, mikä on kunkin opinto-ohjaajan ja opettajatuutorin muu toimenkuva. Opiskelijoita ohjaavan henkilökuntaa on valmennettu HOPS-prosessin ja kehityskeskustelujen käyttöön SoleHOPSissa, mutta se vaatii tehostamista, jotta kaikki ohjaajat osaavat sekä järjestelmän käytön että sisäistävät ohjauksen tavoitteet ja merkitykset.

4.4 SOLEOPS-TIETOJÄRJESTELMÄ OSANA TURUN AMMATTIKORKEAKOULUN KOKONAISARKKITEHTUURIA

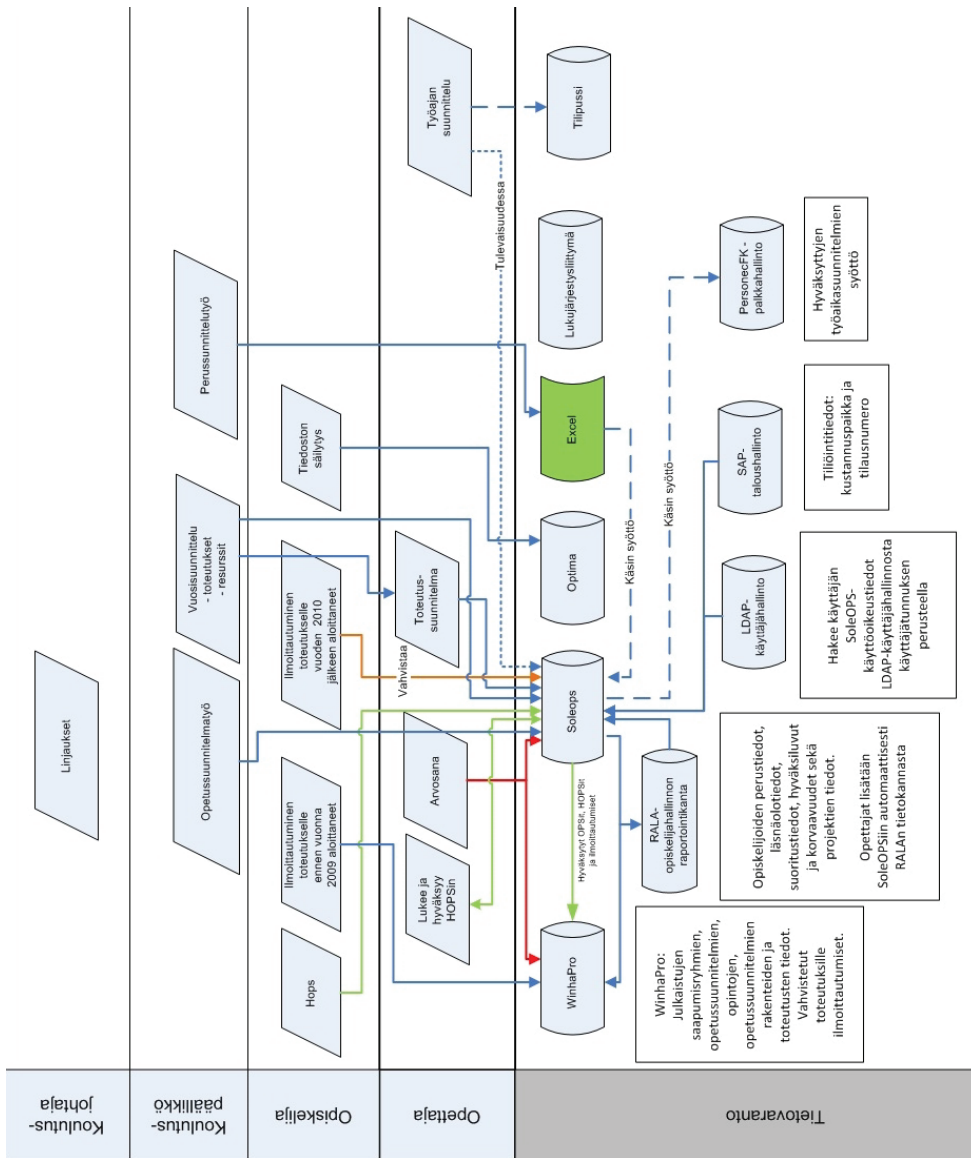
Kokonaisarkkitehtuuri kuvaa, kuinka organisaation elementit – organisaatioyksiköt, ihmiset, toimintaprosessit ja tietojärjestelmät – liittyvät toisiinsa ja toimivat kokonaisuutena. Jokaisella organisaatiolla on olemassa jonkinlainen arkkitehtuuri, joka on usein syntynyt ainakin osittain hallitsemattomasti ja muodostuen vuosien myötä yksittäisten kehittämisprojektien omista lähtökohdista tehtyjen ratkaisujen myötä. Suositeltavampi toimintamalli on arkkitehtuurin suunnittelu ja rakentaminen määrämuotoisesti johdetun ja suunnittelun prosessin avulla. (Kivilompolo, Koskivaara, Tenhunen, Tietäväinen & Oksala 2009, 5–10.)

Kokonaisarkkitehtuuri on strategisen johtamisen väline, jonka avulla yhtenäistään ja tehostetaan organisaation toimintaa. Sen avulla tieto- ja viestintätekniikan kehittämisestä tulee ennakoivaa ja ydintoimintojen kehittämiseen sitoutuvaa. Kokonaisarkkitehtuuri jaetaan usein neljään osa-alueeseen: toiminta-arkkitehtuuriin, järjestelmäarkkitehtuuriin, tietoarkkitehtuuriin ja teknologia-arkkitehtuuriin (kuvio 6). Arkkitehtuurista ei voi saada oikeaa kokonaiskuvaa tarkastelemalla vain yhtä osa-aluetta. Toiminta-arkkitehtuurin tulisi kuitenkin olla ensisijaisesti muiden osa-alueiden kehittämistä ohjaava kokonaisuus.

KUVIO 6. Kokonaisarkkitehtuurin neljä osa-aluetta (Kivilompolo ym. 2009, 10; kuva: www.learningpage.com).

Turun ammattikorkeakoulun opetuksen suunnittelun järjestelmäarkkitehtuuri koostuu monista eri järjestelmistä. Ammattikorkeakoulussa ei ole tehty järjestelmällistä kokonaisarkkitehtuurin suunnittelua, mutta eri järjestelmiä sekä niiden välisiä yhteyksiä ja käyttöä on kuvattu toimintaohjeissa. Ammattikorkeakoulun järjestelmäarkkitehtuurin perusta on kaupallisissa tuotteissa, mutta käytössä on myös itse rakennettuja tuotteita, mm. opettajien työaika-suunnittelussa käytettävä Tilipussi. SoleOPS on ammattikorkeakoulun keskeinen opetuksen suunnittelun ja oppimisprosessin tukemisen järjestelmä, joka liittyy moniin muihin organisaation käytössä oleviin järjestelmiin. Eri järjestelmien välisiä yhteyksiä on esitetty kuviossa 7.

KUVIO 7. SoleOPS-järjestelmän kytkeytyminen Turun ammattikorkeakoulun muihin tietojärjestelmiin.

SoleOPSiin tiiviisti kytkeytyviä järjestelmiä ovat WinhaPro-opiskelijahallintojärjestelmä, RALA-opiskelijahallinnon raportointikanta, LDAP-käyttäjähallintojärjestelmä ja SAP-taloushallintojärjestelmä. LDAP-käyttäjähallinnosta haetaan käyttäjäoikeustiedot ja SAP-taloushallintojärjestelmästä tiliöintitiedot SoleOPSiin. RALA-opiskelijahallinnon raportointikannasta saadaan opiskelijoita koskevat tiedot. Opetus- ja toteutussuunnitelmien sekä hyväksytyjen HOPSien ja vahvistetut toteutuksille ilmoittautumiset viedään SoleOPSsta WinhaPro-opiskelijahallintojärjestelmään.

Opiskelijahaastatteluissa kävi ilmi, että opettajat syöttävät toteutussuunnitelmia SoleOPS:n lisäksi myös Optimaan. Opiskelijoiden mukaan Optimasta löytyy kurssin tarkka aikataulu. SoleOPSista toteutussuunnitelmia ei haettu, eikä sieltä kurssin aikana etsitty päivittyvää tietoa. Lukujärjestysohjelmat toimivat vielä toisista järjestelmistä irrallaan, samoin opettajan työaika-suunnittelussa käytetty Tilipussi-ohjelma, johon opettajat syöttävät työaika-suunnitelmien tiedot käsin. Tulevaisuudessa työaika-suunnitteluosiokin on mahdollista liittää SoleOPSiin. PersonecFK-palkkahallintojärjestelmään syötetään käsin tietoja hyväksytyistä työaika-suunnitelmista.

5 ARVIOINNIN TULOKSET

Arviointityön keskeisiä teemoja olivat 1) SoleOPS-tietojärjestelmän käytön roolitukset ja käytettävyys, 2) opetussuunnitelmatyö, 3) opetuksen toteutus suunnitelmat, 4) opintojen henkilökohtaistaminen ja ohjaus, sekä 5) opetuksen suunnittelun ja opintoprosessien tietojärjestelmien tukipalvelut. Arvioinnin tulosten käsittely on jaoteltu tämän jäsenyyksen pohjalta.

5.1 SOLEOPS-TIETOJÄRJESTELMÄN KÄYTTÄJÄROOLIT JA JÄRJESTELMÄN KÄYTETTÄVYYS

Turun ammattikorkeakoulun SoleOPS-järjestelmän käytön roolitukset kytkeytyvät henkilöiden työtehtävien muihin vastuualueisiin ja ne on määritelty ammattikorkeakoulun prosessikuvauksissa ja toimintaohjeissa. Eri käyttäjäryhmien roolit on kuvattu taulukossa 3.

TAULUKKO 3. *Eri käyttäjäryhmien roolit SoleOPS-tietojärjestelmässä.*

Käyttäjärühmä	Käyttäjän rooli järjestelmässä
Vararehtori	<ul style="list-style-type: none"> - vastaa ammattikorkeakoulun koulutustoiminnasta - käynnistää ops-työn sekä vastaa opetussuunnitelmiin liittyvien päätösten ja ohjeistusten päivittämisestä ja tiedottamisesta - hyväksyy opetussuunnitelmat.
Koulutusjohtaja	<ul style="list-style-type: none"> - käynnistää ja resursoi opetussuunnitelmatyön omalla tulosalueellaan - laatii esityksen tulosalueensa opetussuunnitelmien hyväksymisestä ottaen huomioon ammattikorkeakoulun strategian.

Koulutuspäällikkö	<ul style="list-style-type: none"> - käynnistää ja organisoii vastuukoulutus-ohjelmansa/-ohjelmiensa opetussuunnitelmatyön - vastaa opetussuunnitelman laadinnasta ja viennistä SoleOPS-järjestelmään. Esittelee valmiin opetussuunnitelman koulutusjohtajalle - laatii opetustarjonnan ja vuosisuunnitelman sekä kiinnittää opettajat opintojaksoille laatiessaan opettajien kanssa työaikasuunnitelmat - hyväksyy ja tiliöi opettajien työaikasuunnitelmat Tilipussi-järjestelmässä varmistaen, ettei ole ristiriitoja SoleOPSiin tallennettujen tietojen kanssa - johtaa opintojaksojen toteutusten suunnittelua - vastaa tietojen lähettämisestä työjärjestyksen tekijöille - tiedottaa SoleOPS-pääkäyttäjää vuosisuunnitelman siirrosta Winha-Pro-järjestelmään.
OPS-vastaava	<ul style="list-style-type: none"> - tukee koulutuspäällikköä opetussuunnitelman laadinnassa ja vuositarjonnan suunnittelussa. Kaikissa koulutusohjelmissä ei ole erillisiä ops-vastaavia.
OPS-koordinaattori	<ul style="list-style-type: none"> - toimii oman tulosalueensa edustajana ammattikorkeakoulun OPS-koordinaattoriryhmässä - osallistuu OPS-koordinaattoriryhmän kuukausittaiseen kokoukseen ja välittää pedagogisia ajatuksia tulosalueelta toisille ja päinvastoin. OPS-koordinaattorin toiminta tulosalueilla on järjestetty eri tavoin. - OPS-koordinaattoriryhmä koordinoi OPS-ohjeistusten laadintaa ja järjestää koko ammattikorkeakoulun tasolla pedagogisia seminaareja. - OPS-koordinaattorien kokous on neuvoa antava ja keskusteleva korkeakoulun pedagoginen foorumi. - OPS-koordinaattoriryhmän puheenjohtaja avustaa vararehtoria opetussuunnitelmien hyväksymisessä.
Opettaja	<ul style="list-style-type: none"> - osallistuu opetussuunnitelmien laadintaan ja opintojaksojen suunnitteluun omien vastualueidensa osalta - vastaa opintojaksojen toteutussuunnitelmien laadinnasta SoleOPS-järjestelmään omien opintojaksojensa osalta - hyväksyy opiskelijat opintojaksoille - vastaa opintojaksojen toteuttamisesta, osaamisen arvioinnista ja opintojakson kehittämisestä.

<p>Opettajatuutori Opinto-ohjaaja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - perehdyttää opiskelijan opetussuunnitelmaan ja lukusuunnitelmaan - ohjaa opiskelijoiden HOPS:n laadintaa - hyväksyy HOPS:n tai lähettää sen koulutuspäällikölle hyväksyttäväksi - organisoii kehityskeskustelut ja pienryhmätapaamiset - koordinoi ja kehittää opinto-ohjausta - ohjaa opiskelijoita erityistilanteissa (poissaolo opinnoista).
<p>Opiskelija</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelijaedustajat osallistuvat opetussuunnitelmatyöhön. - perehtyy opetussuunnitelmaan ja lukusuunnitelmaan SoleOPSissa - arvioi omaa osaamistaan SoleHOPS-järjestelmässä (osaamiskartta) ja asettaa tavoitteet oman osaamisensa kehittämiseksi - laatii HOPSin ja päivittää sitä SoleHOPS-järjestelmässä. Seuraa opintopistekertymää SoleHOPSissa tai WinhaWilessä (vanhat opiskelijat) - ilmoittautuu opintojaksolle SoleHOPSissa tai WinhaWilessä - suorittaa opintojaksot ja antaa pyydettyä palautetta opinnoista - tarkistaa arvosanat ja ilmoittautuu tarvittaessa uusintakuulusteluun.
<p>Opintosihtööri</p>	<ul style="list-style-type: none"> - hoitaa asiakaspalvelua ja neuvontaa - ylläpitää Winha-opiskelijahallintojärjestelmää - antaa opintosuoritusotteita ja opiskelutodistuksia - antaa käyttäjätunnukset ja salasannat opiskelijoille - valmistelee ja viimeistelee tutkintotodistukset - suorittaa opiskelijavalintaan ja valintakokeisiin liittyvät toimitotehtävät sekä ilmoittautumisiin liittyvät järjestelyt - hoitaa uusintakuulustelujärjestelyt.
<p>Järjestelmän pääkäyttäjä</p>	<ul style="list-style-type: none"> - SoleOPS-järjestelmällä on kolme pääkäyttäjää, joista jokaisella on oma roolinsa - opastaa koulutuspäälliköitä ja OPS-vastaavia vuosisuunnittelussa (Ari Hietala) - opastaa opettajatuutoreita erityisesti SoleHOPS -osioon liittyen (Mikko Siitonen) - neuvoo Winha-SoleOPS-rajapinnan ongelmissa (Taija Oksanen).
<p>IT-tukipalveluhenkilöstö</p>	<ul style="list-style-type: none"> - vastaa teknisestä alustasta ja ympäristöstä - ylläpitää Helpdesk -tukipalvelua, joka toimii keskitettynä, kaikkien IT-tukipalvelupyynnöiden yhteydenottokanavana.

SoleOPS-järjestelmän käyttöönotto on muuttanut kaikkien käyttäjryhmien työtä. Vararehtori ja koulutusjohtajat eivät käytä aktiivisesti järjestelmää. Heidän työtänsä järjestelmän käyttöönotto on selkiyttänyt, koska se on yhtenäistänyt opetussuunnitelmiin liittyvää dokumentointia ja opetuksen suunnittelun käytäntöjä. Järjestelmän käyttöönoton myötä toiminnasta on tullut entistä läpinäkyvämpää ja kaikkien koulutusohjelmien opintoihin liittyvät suunnitelmat löytyvät yhdestä paikasta. Tämä helpottaa vararehtorin työtä opetussuunnitelmien hyväksymisessä.

Haastattelujen perusteella järjestelmän tuottamaa tietoa kuitenkin hyödynnetään vielä melko vähän Turun ammattikorkeakoulun johtamisessa ja päätöksenteossa. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että työaika-suunnitteluosiota ei ole otettu käyttöön ja siten järjestelmän raportointiominaisuuksia ei voida hyödyntää resurssisuunnittelussa koko ammattikorkeakoulun ja tulosyksikköjen tasolla. Johdon rooli ammattikorkeakoulun pedagogiikan johtamisessa jäi arvioinnissa epäselväksi, ja johto vaikuttaa keskittyvän pääasiassa toiminnan hallinnolliseen johtamiseen. Osa koulutusjohtajista osallistuu aktiivisesti oman yksikkönsä pedagogiikan johtamiseen ja kehittämiseen. Ammattikorkeakoulusta vaikuttaa puuttuvan foorumi, jossa pedagogisista ratkaisuksista sovitaan koko ammattikorkeakoulun tasolla.

SoleOPS-järjestelmän käyttöönotolla on ollut suuri vaikutus koulutuspäällikköjen ja ops-vastaavien työhön. Järjestelmän käyttöönotto on selkiyttänyt opetuksen suunnittelun käytäntöjä, mutta samalla se on myös muuttanut heidän työnkuvaansa. Järjestelmän käytettävyyteen ja hitauteen liittyy ongelmia erityisesti suunnittelutoiminnoissa. Tämä on johtanut siihen, että suuri osa suunnittelutyöstä tehdään edelleen muissa järjestelmissä, esimerkiksi Excel-*taulukkolaskentaohjelmassa*, josta tiedot siirretään SoleOPS:iin, Tilipussiin ja lukujärjestysohjelmiin.

Arvioinnin perusteella aikaisempaa suurempi osa monien koulutuspäällikköjen ja ops-vastaavien työajasta kuluu rutiininomaiseen tiedonsyöttöön. Tietojen siirtoon järjestelmästä toiseen liittyy myös suuri mahdollisuus virheisiin ja siihen, että tiedot eivät ole samat eri järjestelmissä. Osa koulutuspäälliköistä käyttää SoleOPSia myös suunnittelutehtävissä ja vaikuttaa arvioinnin perusteella suhteellisen tyytyväiseltä järjestelmään. Tämä saattaa johtua siitä, että he eivät ole aiemmin tottuneet käyttämään esimerkiksi Excel-*taulukkolaskentaohjelmaa* suunnittelutyössä.

SoleOPSin käyttöönotto on lisännyt myös OPS-koordinaattorien työtehtäviä. OPS-koordinaattorien kokouksissa on käsitelty SoleOPSiin liittyviä yksityiskohtia, esimerkiksi OPS-kuvausten ja toteutussuunnitelmien kenttiä. OPS-koordinaattorit ovat järjestäneet runsaasti seminaareja selkiyttääkseen OPS-työtä ja toteutussuunnitelmien tekoa SoleOPSissa.

Opettajien vastuu SoleOPS-järjestelmässä keskittyy opintojaksotasolle. Opettajien rooli vaikuttaa arvioinnin perusteella suhteellisen selvältä. Opintojaksojen toteutussuunnitelmat ovat SoleOPSin käyttöönoton myötä kaikkien nähtävissä, mikä on arvioinnin perusteella parantanut suunnittelutyön laatua.

Opinto-ohjaajille ja opettajatutoreille SoleHOPSin kehityskeskustelut, osaa-miskartat ja HOPSit ovat uusia käytäntöjä, ja heidän tehtävänsä ovat muuttuneet järjestelmän käyttöönoton myötä. Aiemmin käytettiin omassa koulutusohjelmassa luotuja tai itse luotuja keskustelupohjia. SOLEOPSin käyttöönoton myötä on siirrytty yhteisiin keskustelupohjiin. Vaihtoehtoisesti omat keskustelupohjat voi laatia SOLEOPSiin. Muistiinpanot kehityskeskusteluista voidaan nykyään lisätä järjestelmään, kun ennen kirjaamisen ja säilyttämisen käytännöt vaihtelivat. HOPS-keskustelujen pohja on siirtynyt SoleOPSiin, mikä vaikuttaa siihen, milloin keskustelua on syytä pitää ja HOPS:ia hyväksyä. Osaamiskartan käyttöönoton myötä opettajatuutorien on pitänyt arvioida uudelleen omaa tuutorointitapaansa ja -aikatauluaan.

Lukuvuosi 2011–2012 toi mukanaan paljon uutta toisen vuoden opiskelijoille: ilmoittautuminen opintojaksoille SoleOPSin kautta Winhan sijasta tai ohella ja uudet HOPS-pohjat. Ensimmäisen vuoden aikana oli käyty HOPS-keskustelut oman opettajatuutorin kanssa koulutusohjelman totutuilla tavoilla, ja toisena vuonna siirryttiin yhtenäiseen SoleHOPSin mukaiseen HOPS-työskentelyyn. Vertaistuutoreiltakaan ei voinut kysyä neuvoa, sillä tilanne oli heillekin uusi. Ilman vertaistuutorien neuvoja jäivät myös ensimmäisen vuoden opiskelijat, joilla ei kuitenkaan ollut painolastinaan tottumista aikaisempaan järjestelmään.

Opintosihteerit neuvovat ja opastavat opiskelijoita ja ovat saavutettavissa aina opintotoimiston aukioloaikoina. Myös opettajat hyödyntävät opintotoimiston palveluja SoleOPS-asioissa. Neuvominen on tuottanut ongelmia, koska opintosihteerillä ei ole ollut edes oikeuksia järjestelmään ennen kevättä 2012. Toisaalta SoleOPSin käyttöönotto on vähentänyt opintosihteerien työtä, koska heidän ei tarvitse enää viedä toteutustietoja Winhaan.

SoleOPSilla on useampia pääkäyttäjiä. Tehtäviä on jaettu henkilöiden pääasiallisten tehtävien ja osaamisen mukaisesti. Pääkäyttäjien roolit vaikuttavat arvioinnin perusteella osin epäselviltä. IT-tukihenkilöstöä on saavutettavissa Helpdeskin avulla. SoleOPSiin liittyviä tukipalveluita voi hyödyntää myös sähköpostitse (soleopstuki@turkuamk.fi). Järjestelmän pääkäyttäjät vastaavat käyttäjien kysymyksiin tämän osoitteen kautta. Messissä on lisäksi julkaistu lista SoleOPS-tukihenkilöistä 14.2.2011, sisältäen tulosalueittaan useita henkilöitä. Arvioinnin perusteella Messin tukihenkilölistat eivät vastaa todellisuutta. Eniten käytetään hiljattain käyttöön otettua sähköpostitukea. Kokonaisuutena vaikuttaa siltä, että SoleOPS-järjestelmän tukipalvelujen kokonaisuutta ja kytkeytymistä muiden IT-tukipalvelujen kokonaisuuteen tulisi selkiyttää.

Arviointiin osallistuneet olivat yksimielisiä siitä, että yksi SoleOPS-järjestelmän suurimmista heikkouksista on sen käytettävyys. Järjestelmä koettiin hitaaksi, vaikeaselkoiseksi ja jopa ärsyttäväksi käyttää. Erään opiskelijan mukaan ”järjestelmä ei palvele opiskelijoita, jotka eivät ole insinöörejä – voisi olla käytäjäystävällisempi”, toisen opiskelijan mukaan ”koulutus on joustavaa, mutta Sole ei ole”. Kolmas opiskelija kaipasi valikkojen ja toimintojen yksinkertaistamista ja neljäs ”ei vaan ymmärtänyt järjestelmää”. Erään henkilökuntaan kuuluvan mukaan ”käytettävyys on yhdellä sanalla sanottuna suurin ongelma, toiminnallisuus on sinällään ok.” Järjestelmän visuaalinen näkymä ja käyttöliittymä koettiin vanhanaikaiseksi.

Erityisesti koulutuspäälliköt ja opettajat, jotka operoivat paljon järjestelmän kanssa, vaikuttavat kärsivän rooleissaan käytettävyysongelmasta eniten. Johdon tasolla ongelmaksi koettiin nimenomaan tiedon syöttäminen järjestelmään. Kun tieto on saatu oikeaoppisesti syötettyä, löytyvät esimerkiksi koulutuspäälliköiden suunnitelmat keskitetysti. SoleOPSin mekaniikka, jossa muutoksen tekeminen objektiin heittää käyttäjän näkymän taas ruudun yläosaan, koettiin johtuvan selainpohjaisuudesta. SoleOPSin kankeus näkyy myös siinä, ettei objekteja pysty valitsemaan montaa kerrallaan, vaan jokaisen muutoksen jälkeen näkymä ”pomppaa ylös”. Tämä toiminnallisuus hidastaa huomattavasti opettajien ja koulutuspäälliköiden työtä, koska heidän syöttämänsä tiedot kertyvät ruudun vasempaan laitaan pitkäksi listaksi. Kansiopuu pitää rullata alas joka kerta kun navigoi seuraavaan kohtaan.

Henkilökunta kommentoi myös SoleOPSin taulukkorakennetta, joka koettiin vanhentuneeksi. SoleOPSin käytettävyys ei ole pysynyt mukana teknologian kehityksessä. Yleisesti haastatellut henkilökunnan jäsenet pitivät järjestelmää jäykkänä soveltumaan Turun ammattikorkeakoulun keskeiseen strategiaan

painopisteeseen – innovaatiopedagogiikkaan. SoleOPSin todettiin toimivan hyvin perusopintojen ja opintoja määrääjässä suorittavien opiskelijoiden kohdalla. Ongelmia järjestelmän käytössä esiintyy projektioppimisen, monialaisuuden ja pitkäkestoisten opintojaksojen kohdalla. Projektiopinnot voivat uudistuneessa opetuksessa olla laajuudeltaan erilaisia eri opiskelijoilla. Esimerkiksi toinen opiskelija saattaa tehdä kaksi tai useampia pienempiä projekteja ja toinen yhden laajemman. Opintojaksoja ei myöskään välttämättä saada päätökseen yhden lukuvuoden aikana. Ongelmia on esiintynyt myös opintojakson osien kanssa, joten opettajat ovat pitäneet opiskelijan etenemisestä varjo-
kirjanpitoa esimerkiksi Excelissä. Vasta kun opiskelija on suorittanut kaikki opintojakson osat, opettaja on kirjannut arvosanan SoleOPS-järjestelmään.

Erityisen harmittavaksi koettiin se, että opettajan kiinnittäminen opetussuunnitelmaan vaatii koulutuspäälliköltä yhdeksän klikkausta jokaista opettajaa kohden. Haastatteluissa kävi ilmi myös, että osa henkilökunnasta on joutunut siirtämään SoleOPS:n käytön päivittäin keskiyön jälkeen sen vuoksi, että päivällä SoleOPS toimii liian hitaasti.

Opiskelijapalautteen mukaan opintojaksoille ilmoittautuminen SoleOPS:n kautta on vaikeaa. Joissain koulutusohjelmissä ensimmäisen vuoden opiskelijat eivät juuri ollenkaan olleet avanneet SoleOPS:a, joko koska opettajat olivat tehneet tarvittavat ilmoittautumiset opiskelijoiden puolesta, tai koska koulutusohjelma on opiskelijan kannalta putki ilman valinnaisuutta.

OPS-koordinaattorien ryhmä kokee, että järjestelmän käytettävyyttä voisi parantaa erilaisilla SoleOps:n lisäpalikoilla. Johdon näkökanta oli erilainen: ei tulisi paisuttaa järjestelmää, vaan yhtenäistää nykyistä ja ottaa nykyiset ominaisuudet täysimääräisesti käyttöön.

5.2 OPETUSSUUNNITELMATYÖ

Turun ammattikorkeakoulun pedagogisen strategian perustan, innovaatiopedagogiikan tulisi näkyä opetussuunnitelmissa mm. koulutusohjelmakuvaussissa ja opintojaksotasolla mm. menetelmissä ja arvioinnissa. Näyttää kuitenkin siltä, ettei innovaatiopedagogiikkaa ole jalkautettu opetussuunnitelmiin. Arviointipäivien aikana tehtyjen havaintojen perusteella innovaatiopedagogiikka ei ole avautunut opettajille ja opiskelijoille. Henkilöstön taholta kyllä tiedettiin, että ammattikorkeakoulussa on laadittu innovaatiokompetenssit,

mutta ei tiedetty tarkemmin, mihin ne perustuvat. Opetussuunnitelmissa on varmasti elementtejä, jotka edistävät opiskelijan kykyä osallistua työelämän kehittämiseen ja innovaatiotoimintaan, mutta haastatellut eivät osanneet nimetä näistä esimerkkejä. Tämä teema ei itsessään noussut esiin missään arviointipäivän tilaisuudessa. Arviointiryhmä arvelee, että innovaatiopedagogiikan soveltaminen edistää laajempien opintokokonaisuuksien syntymistä opetussuunnitelmatasolla ja johtaa täten entistä laadukkaampaan oppimiseen.

Arviointipäivänä haastatelluista opiskelijoista valtaosa ei tuntenut oman koulutusohjelmansa opetussuunnitelmaa eivätkä tienneet, millaisia valinnan mahdollisuuksia heillä on. Vaikka henkilöstön edustajien perusteella tulosalueiden lähtökohtana on monialaisuus, ei tämä näytä toteutuvan opiskelijoiden arjessa. Yrittäjäyys, kansainvälisyys ja tutkimuksellisuus eivät erityisesti nousseet esiin, mistä jäi vaikutelma, etteivät ne korostu myöskään opetussuunnitelmissa. Eryityisesti Taideakatemia opiskelijat vaikuttavat tekevän paljon projektiopintoja, eikä SoleOPS-järjestelmä vaikuta asettavan tälle mitään erityisiä esteitä.

Innovaatiopedagogiikan myötä Turun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman ytimeksi on muodostunut työelämässä tarvittava osaaminen (Opetussuunnitelmat 2013–2017, OPS-ohje 13.3.2012). Kuten rehtorin päätöksessä ohjataan, opetussuunnitelmissa on määritelty vuositeemat sekä tutkinnon osaamistavoitteet osaamiskarttoineen. Todellisuudessa nämä jäävät kuitenkin irralleen toisistaan: osaamista ja osaamisen kehittymistä ei näytä kukaan arvioivan koko tutkinnon tasolla.

Opintojaksotasolla osaamilauseilla kuvataan se, mitä opiskelijan tulee osata saadaakseen opintojaksosta hyväksytyin arvosanan. OPS-ohjeessa opastetaan käyttämään Bloomin taksonomiaan¹ perustuvia osaamisen tasoa kuvaavia verbejä.

SoleOPS-järjestelmässä olevien opetussuunnitelmien perusteella Bloomin taksonomian mukaisia verbejä on käytetty tavoitelauseissa melko hyvin. Kaikissa tarkastelluissa opetussuunnitelmissa on selvästi panostettu opintojaksojen tavoitteiden kirjoittamiseen osaamisen kielellä. Kuitenkin kaikissa koulutusohjelmissa voi osaamilauseista lukea edelleen mm. verbeja tietää ja ymmärtää, jotka on vaikea pukea toiminnaksi ja arvioinnin kohteiksi. Tähän tulee jatkossa kiinnittää edelleen huomiota, jotta arviointia voi kohdistaa aidosti syntyvään osaamiseen.

---

1. Benjamin Bloom (1956) on kehittänyt 6-portaisen tavoitetasojen taksonomian, jota on käytetty paljon niin yritysten kuin oppilaitostenkin tavoitteiden määrittelyssä. Bloomin tavoitetasot ovat: 1. tietäminen 2. ymmärtäminen 3. soveltaminen 4. analysoiminen 5. syntetisoiminen 6. arvioiminen.

Vaikka OPS-ohjeen mukaan opintojakson minimilaaajuus on 5 opintopistettä, arvioinnin kohteena olleiden koulutusohjelmien opetussuunnitelmissa on runsaasti opintojaksoja, jotka koostuvat opintojakson osista. Käytännössä nämä opintojakson osat ovat irrallisia ja erikseen arvioitavia osia, jotka kuitenkin opiskelijan näkökulmasta ovat itsenäisiä opintojaksoja. Tämä aiheuttaa todellisia ongelmia opetussuunnitelman hengen toteutumiseksi niin osaamisen kehittymisen kuin järjestelmätason näkökulmista:

- Osaamisperustaisuus ei pääse toteutumaan. Oppiainejakoisuus ei tue ammatillista kasvua eikä työelämäperusteisuutta, vaikka opintojakson osien tavoitelauseissa olisikin käytetty osaamisen verbejä.
- Koulutusohjelmien väliset rakenteelliset erot opetussuunnitelmissa ovat esteenä monialaisen yhteistyön tekemiseen ammattikorkeakoulun sisällä.
- Opintojakson osien kirjaaminen SoleOPSiin aiheuttaa moninkertaisen työmäärän, sillä kullekin osalle tulee kirjata toteutus suunnitelmat kaikkine vaadittavine osineen.
- Opintojakson osien toteutussuunnitelmia ei pääse näkemään luontevasti lukusuunnitelman kautta, vaan se täytyy hakea melko hankalan hakutoiminnon kautta.

Arviointiryhmän näkemyksen mukaan opetussuunnitelmien tarkistus- ja hyväksymisprosessissa tulisi kiinnittää nykyistä tarkemmin huomiota opintojaksojen todellisiin laajuuksiin ja opintojaksojen osittamisen aiheuttamaan opetuksen ja oppimisen sirpaloitumiseen. Sirpaloituneet toteutukset lisäävät henkilöstön työmäärää ja vaikeuttavat opiskelijoiden laaja-alaista ja syvällistä oppimista.

Opetussuunnitelmatyötä tehdään Turun ammattikorkeakoulussa vuosittain. Haastatellut henkilöt olivat selvästi tottuneet tähän, mutta kokivat näin tiheään toistuvan prosessin työllistävänä ja usein turhanakin. Arviointiryhmälle jäi vaikutelma, ettei tiedetty, miksi opetussuunnitelmat uusitaan joka vuosi. Pääsyyksi epäiltiin taloudellisia syitä. Opetussuunnitelmia tulisikin päivittää nykyistä harvemmin, mikä on tärkeänä tavoitteena tuotu esille myös Turun ammattikorkeakoulun ops-seminaareissa. Tällöin opetussuunnitelmien tekemiseen käytetty aika ja energia voitaisiin todennäköisesti ohjata esim. innovaatiopedagogiikan jalkauttamiseen toteutusten tasolla. Myös vuosittaisesta

opetussuunnitelmien uudistusprosessista johtuvat tiheästi muuttuvat ops-ohjeistukset koettiin aikataulullisesti ongelmallisiksi: koettiin, että ohjeet tulevat usein vasta siinä vaiheessa, kun opetussuunnitelmien tulisi olla jo lähes valmiita.

Kuten aiemmin on todettu, Turun ammattikorkeakoulussa on käynnistymässä laaja opetussuunnitelmien uudistamisprosessi 2012–2014, jolla vastataan käynnissä olevan ammattikorkeakoulu-uudistuksen haasteisiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011). Opetussuunnitelmatyön kannalta uudistuksen keskeisiä haasteita ovat siirtyminen koulutusohjelmista entistä laajempiin koulutusvastuisiin ja hakukohteisiin sekä ammattikorkeakoulujen toiminnan suurta tehostamista vaativat taloudellisten resurssien leikkaukset ja rahoitusperusteiden muuttuminen uuden rahoitusmallin käyttöönoton myötä. Kaikki edellä mainitut muutokset asettavat suuria vaatimuksia myös opetuksen suunnittelussa käytettävien ohjelmistojen kehittämiseksi.

Turun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmissa siirrytään kohti modulaarisuutta ja tarkoituksena on luopua suuntautumisvaihtoehdoista. Suuntautumisvaihtoehdoista luopuminen ja uudenlaiseen ajatteluun siirtyminen ja sen kirjoittaminen opetussuunnitelmiin on todella suuri kulttuurinen muutos, jonka ei soisi jäävän vain tekniselle tasolle. Ennen kaikkea uudistuksen tulisi näyttäytyä opiskelijalle entistä laajempina osaamiskokonaisuuksina. Tällä hetkellä osa Turun ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmista on ainakin käytännössä luvussa 3 mainittuja Lehrplan-tyyppisiä opettajien työnjaon ja organisoinnin välineitä. Kaikkien koulutusohjelmien opetussuunnitelmissa on toki myös Curriculum-tyyppisen opetussuunnitelman piirteitä. Tässä kehitysvaiheessa opetussuunnitelmia on syytä viedä myös käytännössä yhä lähemmäs Curriculum-opetussuunnitelmia, jotka ovat joustavia, työelämäperustaisia sekä vahvemmin opiskelijälähtöisiä ja opiskelijan yksilöllisten tavoitteiden huomioivia. Koko prosessi vaatii vahvaa johtamista. Myös SoleOPS-järjestelmään vaadittavat mahdolliset muutokset on suunniteltava samanaikaisesti opetussuunnitelmien uudistamisprosessin kanssa.

5.3 OPINTOJAKSON TOTEUTUSSUUNNITELMAT

Turun ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditoinnin perusteella ennen SoleOPSin käyttöönottoa toteutussuunnitelmat dokumentoitiin eri paikkoihin ja toisistaan poikkeavilla tavoilla. Tämä käytänte näyttöytyi erityisesti opiskelijoiden näkökulmasta hajanaisena. (Hintsanen, Luukka, Lounasmeri, Majander, Renvall, Holopainen & Hiltunen 2010.)

SoleOPSin käyttöönotto on yhtenäistänyt käytänteitä. Kaikki opiskelijat voivat etsiä toteutussuunnitelmat samasta paikasta ja ne näkyvät kaikille, kun aikaisemmin toteutussuunnitelmat olivat eri järjestelmissä salasanojen takana. Toteutussuunnitelmissa on nyt samat otsikot samalla tavoin ryhmiteltyinä ja samat pakolliset tiedot löytyvät kaikista toteutussuunnitelmista (totsuista). Opiskelijat voivat ilmoittautua muidenkin koulutusohjelmien opintojaksoille toteutussuunnitelmien kautta, mikä lisää opiskelijoiden liikkuvuutta ammattikorkeakoulun sisällä ja opiskelijoiden valinnaisten opintojen määrää. Toteutussuunnitelmien näkyvyys haastaa opettajia laatimaan suunnitelmat tarkoin. Lisäksi opiskelijat saavat mahdollisuuden tarkistaa, että opinnot etenevät sovitulla tavalla. Haastatteluissa kävi ilmi hyvänä käytänteenä, että hoitotyön koulutusohjelmassa opettajat ovat laatineet yhteiseen käyttöön laajan paketin (73 sivua) mallisuunnitelmia, jotka ovat helpottaneet ja yhtenäistäneet käytäntöä koulutusohjelmassa.

Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden haastattelujen perusteella SoleOPSia käytetään opintojaksoille ilmoittautumiseen vaihtelevasti riippuen koulutusohjelmasta ja tuutorien perehtyneisyydestä asiaan. ”Ei niistä ruksailuista tiedä, miten ne hoituvat”, kertoo eräs haastateltu opiskelija. Kaikki opiskelijat eivät edes tiedä, että SoleHOPSista voi nähdä saamansa arvosanat. Opiskelijat katsovat arvosanat mieluummin WinhaWillesta, jonka he kokevat helpokäyttöisemmäksi kuin SoleHOPSin, jota osa ei halunnut edes avata. Haastattelujen perusteella osa opettajista on itse ilmoittanut opiskelijoita opintojaksolle. Niissä koulutusohjelmissa, joissa saapumisryhmä jaetaan kahteen tai kolmeenkin opiskelijaryhmään, voi opiskelijoilla olla valittavana samasta opintojaksosta ryhmän mukaan kaksi tai kolme toteutusta. Opettajille on koitunut ongelmia, kun opiskelijat ovat ilmoittautuneet rinnakkaisryhmän toteutukseen.

Opettajahaastattelujen perusteella SoleOPSin toteutussuunnitelmaosio toimii kuitenkin hyvin, ja opettajien mielestä toteutussuunnitelmat eli totsut on tehtävä huolella. Ammattikorkeakoulussa luodun arviointikehikon käyt-

töönotto totsuissa on kuitenkin opettajille epäselvää. Onko arviointikehikon käyttö suositeltua vai pakollista? Onko kehikko vasta luonnos? Tähän kaivataan selvästi tarkempaa ohjeistusta ja opastusta. Totsujen tutkiminen SoleOPSissa osoittaa, että totsuja on tehty varsin kattavasti, mutta laadullisesti vaihtelevasti. Osa totsuista on hyvin tarkoin laadittuja ja kaikki kohdat on täytetty huolella, mutta osassa tiedot ovat jääneet vain perusosan täyttämisen tasolle.

Koulutuspäälliköt ilmoittavat opettajille, milloin totsuja voi ryhtyä tekemään. Opettajat vastaavat siitä, että totsut ovat valmiina ajoissa. Tarvittaessa he neuvottelevat koulutuspäällikön kanssa, esimerkiksi jos toteutukseen liittyy menoja kuten opintomatkoja. Haastattelujen mukaan sivutoimisten opettajien totsuja tekevät myös suuntautumisvaihtoehtovastaavat, jotka ovat opintojakson vastuupettajia. Koulutuspäälliköt tarkistavat, että totsut ovat määrääjässä valmiina, mutta haastatteluissa kävi ilmi, etteivät he ehdi tehdä laadullisia tarkistuksia.

Opintojaksoja on jaettu osiin ja opettajat tekevät tällöin totsuja näihin osiin. Tämä aiheuttaa ongelmia esimerkiksi opintojaksojen hakutoiminnoissa. Jos järjestelmästä hakee esimerkiksi ryhmän lukusuunnitelman, ei itse opintojaksolla näytä olevan totsua, vaikka sen usealla eri osalla olisikin. Totsuja on osattava hakea esimerkiksi ryhmän nimellä ja sopivalla aikatarkennuksella. Olisi suositeltavaa koostaa opetussuunnitelman rakenne siten, ettei opintojaksoa tarvitsisi jakaa osiin.

Uusintakoekäytäntö vaihtelee toimipisteittäin aiheuttaen ongelmia niin opiskelijoille kuin opettajille. Opettajille on epäselvää, siirtyykö uusintakoepäivätieto SoleOPSista eteenpäin. Opintojakson ilmoittautumisaika oli aiheuttanut haastatelluille opettajille ongelmia. Messissä olevissa opasvideossa ei ole mainittu, miten ilmoittautumisaika pitäisi määrittää, ja tästä johtuen ilmoittautumisajat eivät ole Turun ammattikorkeakoulussa yhtenäiset. Haastatteluissa tuli ilmi toive saada ammattikorkeakouluun yhtenäinen opintojaksopalautekäytäntö SoleOPSin yhteyteen, mahdollisesti kiinnitettynä opintojakson totsuun. Nyt opiskelija voi antaa palautetta opettajalle vain jos opettaja sitä erikseen pyytää. Tarvitaan järjestelmä, jonka avulla opiskelija voisi antaa palautetta opettajalle, ja palaute olisi myös koulutuspäällikön nähtävillä.

SoleOPSin toteutussuunnitelmapohja luo opettajalle mahdollisuuden kiinnittää huomiota opintojen mitoitukseen, osaamistavoitteisiin, edeltävyysehtoihin, oppimateriaaleihin ja arviointikriteereihin. Opettajat voivat tutustua

toistensa tekemiin toisuihin ja neuvotella keskenään esimerkiksi yhteisen opiskelijaryhmän arviointimenetelmistä ja yleensä mitoitukseen liittyvistä asioista. Lisäksi olisi suositeltavaa, että opettajat esittelisivät opintojakson käyttäen SoleOPS-järjestelmää ja palaisivat opintojakson edetessä toteutussuunnitelmaan yhdessä opiskelijoiden kanssa tarkistamaan, että opinnoissa edetään suunnitelman mukaan. Lisäksi opettaja ja opiskelija voisivat tarpeen vaatiessa tehdä yhdessä muutoksia toteutussuunnitelmaan. Näin opettajat voisivat tehdä järjestelmän tutuksi opiskelijoille ja osoittaa sen olevan käyttökelpoinen työkalu esimerkiksi opiskelun suunnittelun apuna. Opiskelijat voivat tutkia tosia joko itsenäisesti tai tuutorinsa tai opintojen ohjaajansa kanssa suunnitellessaan valinnaisia opintojaan. Tästäkin syystä on tärkeää, että tosi on mahdollisimman yksityiskohtaisesti laadittu.

Monissa koulutusohjelmissä käytetään opetuksen tukena OPTIMA-alustaa, johon on lisätty opintojakson yksityiskohtainen toteutus aikatauluineen. Tällöin opiskelijoilla ei ole tarvetta tarkastella tosia SoleOPSissa. Haastatteluissa ei käynyt ilmi, että kukaan olisi käyttänyt SoleOPSin opintojaksojen toteutussuunnitelmiin liitettyä oppimistapahtumat-osiota. Opettajien kannattaisi kuitenkin käyttää tätä mahdollisuutta. Mitä useampi opettaja sitä käyttää, sitä paremmin opiskelijat oppivat löytämään sieltä ajankohtaiset tiedotteet esimerkiksi opetuksen ajan tai paikan muutoksista. Oppimistapahtumia voi ylläpitää SoleOPS-järjestelmässä jokseenkin samalla lailla kuin word- tai excel-Optimassa. Oppimistapahtumat-taulukon voi kopioida linkkinä Optimaan, jolloin primäärijärjestelmä SoleOPS:iin tehdään päivitykset ja tieto päivittyy linkin kautta myös Optimaan, jos niin halutaan. Teknisenä yksityiskohtana on huomioitava, että linkkiä kopioitaessa linkin viimeiset merkit ”=stack&push” tulee poistaa. Tämä edellyttäisi kuitenkin rajapinnan rakentamista SoleOPS:n ja OPTIMA:n välille, kuten esimerkiksi Laurea-ammattikorkeakoulussa on tehty.

5.4 OPINTOJEN HENKILÖKOHTAISTAMINEN JA OHJAUS

SoleHOPS on otettu Turun ammattikorkeakoulussa käyttöön vasta lukuvuoden 2011–2012 alussa ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoiden kohdalla. Vanhemmat vuosikurssit eivät käytä SoleHOPSia. Tästä johtuen ammattikorkeakoulussa on kaksi erilaista käytäntöä HOPSien teossa, opintojaksoille ilmoittautumisessa ja opintosuoritusten seuraamisessa. Ensimmäisen

vuosikurssin opiskelijoiden on tarkoitus käyttää vain SoleHOPSia, ja ylemmät vuosikurssit käyttävät WinhaWilleä. Koska vanhemmat opiskelijat käyttävät WinhaWilleä, on sen käyttömahdollisuus myös ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoiden tiedossa. Lisäksi henkilökunta ei ole aina ollut tietoinen siitä, mitä järjestelmiä kunkin opiskelijaryhmän on tarkoitus käyttää. Kahden järjestelmän käyttäminen rinnakkain on aiheuttanut sekaannusta niin opiskelijoiden kuin henkilökunnankin keskuudessa.

SoleHOPSia tärkeämmiksi järjestelmiksi opiskelijat mainitsivat tässä vaiheessa sähköpostin, Messin, Optiman ja WinhaWillen. Lisäksi opiskelijat kertoivat käyttävänsä Nelli-portaalia ja MOT-sanakirjaa. Arvioinnin pohjalta vaikuttaa siltä, että ammattikorkeakoulussa on tärkeää pohtia ja terävöittää kunkin järjestelmän käytön roolia opiskelijatiedottamisessa. Lisäksi henkilökunta tarvitsee tähän ohjausta ja koulutusta, jotta toimintatavat olisivat mahdollisimman loogiset ja yhtenäiset.

Arviointiin osallistuneiden opiskelijoiden mukaan SoleHOPSia käytetään opintojaksoille ilmoittautumiseen. Osa opiskelijoista hoitaa ilmoittautumisen opettajatuutorin ja opettajien ohjauksen mukaan omatoimisesti ja siihen on vähitellen muodostumassa rutiini. Osa ilmoittautuu toteutuksille SoleHOPSin kautta opettajan muistutuksesta ja osalla opettaja lisää opiskelijat toteutuksille. Opiskelijat itse käyttävät SoleHOPSia vielä hyvin harvoin. Sekä henkilökunnalle että opiskelijoille on vielä osin epäselvää, kenen tehtävä on ohjata ja opastaa opiskelijoita SoleHOPSin käytössä. Opiskelijatuutorien käyttö tähän tehtävään voisi jatkossa olla yksi hyvä menettely, koska he ovat itse jo oppineet käyttämään SoleHOPSia HOPSin tekoon, kehityskeskusteluihin valmistautumiseen, ilmoittautumiseen ja arviointien seuraamiseen.

Arvioinnin mukaan opiskelijoiden ilmoittautumista ja opintojaksoille osallistumista ohjaa ryhmän lukuvuosisuunnitelma ja opetussuunnitelma, ei henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS). Vaikuttaa siltä, että opiskelijoilla on varsin vähän valinnaisuutta omissa opinnoissaan opintojen alkuvaiheessa. Joitakin ensimmäisen vuoden opiskelijoita on jopa kielletty ottamasta tai harjoitsemasta vapaasti valittavia opintoja heti opintojen alussa, koska lukuvuosi on jo täytetty ryhmän pakollisilla opinnoilla. Opiskelijoiden haastattelun perusteella he tuntevat oman koulutusohjelmansa opetussuunnitelman vielä varsin heikosti, eivätkä osaa erottaa siitä muuta valinnaisuutta kuin vapaasti valittavat opinnot. Osa ei myöskään tiennyt vapaasti valittavien opintojen yhteenlaskettua opintopistemäärää.

Haastattelujen perusteella opiskelijat eivät tutustu toteutussuunnitelmiin etukäteen, vaan niihin perehdytään vasta opintojakson alussa opettajan johdolla. Opiskelijat eivät vielä tunnistaaneet SoleOPSia toteutussuunnitelmien sijaintipaikaksi, vaan heidän mukaansa toteutussuunnitelmat löytyvät esimerkiksi Optimasta. Todennäköisesti moni opettaja kuitenkin jo esittelee toteutussuunnitelmia SoleOPSin kautta. Henkilökuntahaastattelujen mukaan opettajille on läpinäkyvyyden ja avoimuuden kannalta tärkeää, että toteutussuunnitelmat ovat kaikkien saatavilla.

Arviointiin osallistuneen henkilökunnan mukaan hoitotyön koulutusohjelmassa on jo otettu käyttöön SoleHOPSin kehityskeskustelupohjat, joiden avulla opiskelijat valmistautuvat kehityskeskusteluihin. Turun ammattikorkeakoulussa on luotu järjestelmään yhteisiä kehityskeskustelulomakepohjia. Muissa arvioinnin kohteena olleissa koulutusohjelmissä kehityskeskustelut eivät ole vielä käytössä, vaan niiden käyttöönottoa vasta suunnitellaan. Arviointiin osallistuneilla hoitotyön opiskelijoilla ei kuitenkaan ollut vielä ollut omakohtaista kokemusta SoleHOPSin kehityskeskustelusta tai HOPSin suunnitelmallisesta laatimisesta. HOPS-vaiheen arviointi tehtiin tässä suhteessa ehkä turhan aikaisin, sillä käyttökokemukset ovat vielä varsin suppeita. Opiskelijoiden mukaan HOPS-keskustelija ei ole vielä ollut kaikilla. Opiskelijat eivät myöskään tunnistaaneet HOPS-keskustelujen dokumentointia.

Osaamisen arviointi ei tullut esiin arviointihaastattelujen yhteydessä. Se ei korostunut henkilökuntahaastatteluissa eikä myöskään opiskelijoiden kanssa käydyssä keskustelussa. Opiskelijat katsovat arvosanat joko WinhaWillestä tai SoleHOPS:sta. Henkilökunta toi esille palautepäivät, joissa tulosalueen henkilökunta ja opiskelijat käyvät koulutuksen toteutusta yhdessä läpi. Tämä on kuitenkin eri asia kuin opiskelijoiden saama palaute osaamisen kehittymisestä ja ammatillisen kasvun edistymisestä. Arviointihaastatteluissa ei tullut myöskään esille opintojen ja osaamisen AHOT (aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen) -menettelyt.

Opintojen henkilökohtaistamiseen ja osaamisen arviointiin sekä henkilökohtaiseen ammatillisen kasvun palautteeseen ja itsearviointiin tulee ammattikorkeakoulussa jatkossa kiinnittää huomiota. Ilman näitä elementtejä on vaarana, että SoleHOPS toimii opintojen teknisenä dokumentoinnin välineenä, mutta ei tue osaamisen kehittymisen näkyväksi tekemistä. Se, taipuuko SoleHOPS järjestelmänä tähän, on pohdittava asia. Tähän voidaan kuitenkin vaikuttaa prosessien kehittämisellä, samoin kuin yhteisillä ja koulutusohjelmakohtaisilla kehityskeskustelupohjilla ja -ohjeistuksilla.

5.5 OPETUKSEN SUUNNITTELUN JA OPINTOPROSESSIEN TIETOJÄRJESTELMIEN TUKIPALVELUT

Turun ammattikorkeakoulun IT-toiminnan Helpdeskin tarkoituksena on ottaa vastaan kaikki IT-ongelmiin liittyvät tukipyynnöt. Helpdesk hoitaa niistä osan kokonaan itse, ja osan se ohjaa eteenpäin tietyistä järjestelmistä vastaaville tahoille. SoleOPSin osalta kysymykset on ohjattu tietojärjestelmälistauksessa olevalle pääkäyttäjälle, joka on tällä hetkellä Taija Oksanen. SoleOPSiin liittyvät tukipyynnöt voi lähettää suoraan soleopstuki@turkuamk.fi sähköpostiosoitteeseen, joka puolestaan ei ole millään tavalla sidoksissa Helpdeskiin. Helpdesk ei siis anna suoraa SoleOPSiin liittyvää tukea itse, vaan ohjaa kysymykset eteenpäin järjestelmän pääkäyttäjälle. Tietojärjestelmälistauksessa SoleOPSin yhteydenottokanavana on kuitenkin Helpdesk, koska Helpdeskin pääperiaate on toimia keskitettynä yhteydenottopisteenä.

Messissä on julkaistu runsaasti ohjeita SoleOPSin käytöstä sekä opiskelijoille että henkilökunnalle (kuvio 10). Ohjeita on sekä kirjallisena että opasvideoina. Lisäksi on järjestetty useita seminaareja, joissa on aiheena ollut opetussuunnitelman ja toteutussuunnitelman yksityiskohdat. Seminaarien aineistot ovat kaikkien saatavilla Messissä. SoleOPSin käytöstä ja erityisesti SoleHOPSin osuudesta on henkilökunnalle järjestetty sekä tulosaluekohtaisia tilauskoulutuksia että koko henkilöstölle tarkoitettuja koulutuksia.

Opetuksen suunnittelun tueksi on laadittu sähköisiä oppaita. Esimerkiksi koulutuspäällikön avuksi vuosisuunnitelman luomiseen SoleOPSiin on tehty Messissä saatavilla oleva opas. Nämä oppaat on hyvin kuvitettu ja selkeästi jäsennetty, joten tuki on tältä osin kunnossa. Opiskelijat ovat etsineet apua ilmoittautumiseen ja tukea SoleOPSin käyttöön opintotoimistosta, jossa heitä ei ole osattu auttaa. Tässä tilanteessa kävi ilmi opiskelijoiden ja henkilökunnan SoleOPS-näkymien eroavaisuudet. Opintotoimiston henkilökunta on saanut vasta viime aikoina tarvittavia oikeuksia SoleOPSin käyttöön.

Opinto-opas SoleOPS

Turun ammattikorkeakoulussa otetaan vaiheittain käyttöön uusi oppilastietojärjestelmä vuosien 2010-2012 välillä. Järjestelmä sisältää tässä vaiheessa lukusuunnitelmat, opintojaksovuaukset ja toteutussuunnitelmat. Syksyllä 2011 mukaan tulo myös SoleHOPS eli henkilökohtainen opiskelusuunnitelma kaikille vuosien 2010 ja 2011 saapumisryhmille. SoleHOPSin avulla opiskelija myös ilmoittautuu opintojaksolle. Vuonna 2009 ja sitä aiemmin aloittaneet opiskelijat ilmoittautuvat opintojaksolle entiseen tapaan WinhaWilessä. Lisätietoa ilmoittautumista löydät tältä sivulta löytyvistä SoleOPS-ohjeista.

Opiskelijoille järjestelmä tarjoaa helpon tavan päästä käsiksi koko ammattikorkeakoulun opetustarjontaan ja omaa opiskelua koskevaan tietoon opetussuunnitelmista yksittäisten opintojaksojen toteutussuunnitelmiin saakka.

Opettajille ja muulle henkilökunnalle se on paikka, josta löytyy usein tieto mm. opetussuunnitelmista, lukuvuoden opetustarjonnasta sekä opintojaksojen toteutussuunnitelmista.

Pääosa järjestelmän tarjoamista palveluista on vapaasti kaikkien käytettävissä.

Linkit

Turun AMK:n SoleOPS
 SoleOPStuki
 Sähköpostiosoite soleopstuki@turkuamk.fi toimii kaikkien ylläpitäjien yhteisenä osoitteena, johon voi lähettää kaikki SoleOPSin liittyvät tukipyynnöt ja ongelmatapaukset.

Henkilökunta

Ohjeet

OPS-ohje 2013-2017
 Käytännön ohjeet opetussuunnitelman tekemiseen SoleOPS-järjestelmään
 Opettajatuutorin ja koulutuspäällikön SoleHOPS-ohje
 Ohjeet vuosisuunnitteluun ja toteutussuunnitelmiin
 Opettaja hyväksyy opintojaksolle ilmoittautuneet opiskelijat SoleOPSissa
 Opintojakson osien lisääminen jo toteutuksessa oleville opintojaksolle
 Seurantaobjektin käyttö toteutusten osien arvioinnissa Optimassa

Instructions

SoleOPS instructions for teachers and tutor teachers

Opasvideot

Opettajatuutorin ohje: SoleHOPSin muokkaus
 Opettajien ohje: Ilmoittautumisten hyväksyminen
 Opettajatuutorin ohje: Opiskelijan tuki
 Toteutussuunnitelma, osa 1
 Toteutussuunnitelma, osa 2
 Vuosisuunnittelu, osa 1
 Vuosisuunnittelu, osa 2
 Vuosisuunnittelu, osa 3
 Vuosisuunnittelu, osa 4

Opiskelijat

Ohjeet

Opiskelijan SoleOPS-ohje
 Student's Guide to SoleOPS

Opasvideot

Yleistä SoleOPSista
 Osa 1
 Yleistä SoleOPSista
 Osa 2
 Opintojaksolle ilmoittautuminen
 Osa 1, vuonna 2009 tai aiemmin aloittaneet opiskelijat
 Opintojaksolle ilmoittautuminen
 Osa 2, vuonna 2009 tai aiemmin aloittaneet opiskelijat
 Opiskelijan hopsin selaus
 Opiskelijan SoleHOPS
 Opiskelijan kehityskeskustelut

KUVIO 9. Turun ammattikorkeakoulun intranetin Messin SoleOPS-ohjeistus.

Messin tietojen mukaan sähköpostiosoite soleopstuki@turkuamk.fi toimii kaikkien ylläpitäjien yhteisenä osoitteena, johon voi lähettää kaikki SoleOPSin liittyvät tukipyynnöt. Pääkäyttäjät vastaavat sähköposteihin yleensä aikataulujen perusteella, mutta osittain on myös jaettu asiantuntijuusalueita. SoleOPS-tukihenkilöiden uutta, hiljattain käyttöönotettua toimintatapaa kiiteltiin haastatteluissa. Pääkäyttäjät ottavat myös vastaan palautetta ja kehittävät järjestelmää. SoleOPS-tuki tekee tarvittavissa tapauksissa ticketin SoleNovoon, joka puolestaan korjaa ongelman. Haastatteluiden mukaan ticketit toimivat vaihtelevalla nopeudella.

Useissa koulutusohjelmissa SoleHOPSin ja siihen liittyvien kehityskeskustelujen käyttöä ei ole aloitettu ensimmäisen vuoden opiskelijoilla syksyllä 2011 vaan opettajatuutorit ovat toimineet vielä aikaisemman tuutorointimallin mukaan. Osalle tuutoreista järjestettiin SoleHOPS-koulutusta toukokuussa 2011. Koulutus antoi teknisen tiedon SoleHOPSista, mutta ei välttämättä käytännön osaamista ja ymmärrystä. Tarvitaan esimerkiksi tietoa siitä, milloin ja miten opiskelijoille tulisi esitellä HOPSia, minkälaisia ovat opiskelijan ja tuutorin näkymät ja mitkä ovat kummankin oikeudet ja velvollisuudet. Epäselväksi jäi erityisesti se, että on tiettyjä aikarajoja, joihin mennessä tuutorin on hyväksyttävä HOPSit. Opettajat eivät SoleHOPSin käyttöönoton aikoihin vielä täysin hallinneet järjestelmän käyttöä, joten opiskelijoille tarjolla oleva lähituki on usein ollut puutteellista.

Opettajaahaastatteluissa kävi ilmi, että opettajat löysivät Messistä tiedon koulutuksista, mutta niihin saattoi olla hankala päästä. Koulutustietojen koettiin tulevan turhan myöhään. Toivottiin, että koulutus olisi tarjottu yhden koulutusohjelman opettajille erikseen, omassa tutussa ympäristössä. Lisäksi todettiin, että koulutusta ei mainostettu tarpeeksi eikä se ollut tarpeeksi asiakaslähtöistä. Käytännössä koulutukset on toteutettu pääosin toimipisteissä yhteistyössä koulutuspäällikköjen ja ops-vastaavien kanssa. Myös koulutusten aikataulut ovat perustuneet pääosin heidän toiveisiinsa. Jostain syystä tieto näistä koulutuksista ei ole riittävässä määrin kulkenut toimipisteiden opettajille.

Kukaan ei varmistanut, että tuutorit saivat koulutusta. Tukea olisi haluttu enemmän. Tuutorit eivät ymmärtäneet esimerkiksi SoleHOPSin hyväksymisen tärkeyttä. Yleisestikin henkilökunnalla oli ongelmallista tietää, mikä tieto siirtyy esimerkiksi Winhaan ja mikä ei. Esimerkiksi opettajan kirjoittama tenttipäivämäärä ei siirry lukujärjestyksiin tai minnekään, vaan se ilmoitetaan opintotoimistoon.

Koulutuksen tarjoajat taas kokivat, ettei ohjeita lueta eikä koulutuksiin osallistuta riittävästi. Syksyllä 2011 kaikki tuutorit eivät edes käyneet kirjautumassa järjestelmään. Haastatteluissa todettiin, että kaikilla tuutoreilla ei ole, eikä heille voida resursoida suositusten mukaista HOPS-keskustelu-aikaa (4 tuntia/opiskelija/vuosi). Lisäksi on huomattava, että tuutorit vaihtuvat jatkuvasti joten myös koulutustarve on jatkuva.

Opiskelijahaastattelujen perusteella tuutorit ovat pystyneet koulutusohjelmitain vaihtelevasti auttamaan opiskelijoita opintojaksoille ilmoittautumisten ja SoleHOPSin käytössä. Joissakin koulutusohjelmissa tuutori on osannut neu-

voa hyvin ja toisissa koulutusohjelmissä hyvistä yrityksistä huolimatta opiskelijoilta on jäänyt opastus saamatta. Näissä tapauksissa on osoittautunut, että tuutori ei välttämättä itsekin hallitse järjestelmän käyttöä ainakaan opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna. Haastatteluissa ei tullut esille, että opettajat olisivat opintojaksoillaan aktiivisesti käyttäneet SoleOPSia esimerkiksi toutsun esittämiseen. Opiskelijatuutorit opettavat jatkossa uusia opiskelijoita. Ongelmia ilmeni erityisesti syksyllä 2011, kun SoleHOPS oli uusi opiskelijatuutoreillekin.

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että ammattikorkeakoulussa tarjotaan paljon SoleOPSin käyttöön liittyvää ohjeistusta. Lisäksi on paljon henkilöitä, joilta Messissä olevien listausten perusteella voi saada tukea järjestelmän käytössä. Arvioinnin perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, että tuki organisoituu käytännössä eri tavoin kuin ohjeistuksen perusteella voisi päätellä, ja osalla tukihenkilöistä ei ole riittävästi oikeuksia tai valmiuksia antaa järjestelmän kokonaiskäyttöön liittyvää tukea. Messissä kuvatut tukipalveluhenkilöstön roolituskuvaukset tulisi saattaa käytännön tilannetta vastaaviksi. Hiljattain aloitettu SoleOPS-sähköpostituki vaikuttaa hyvältä alkavalta käytännöltä, jota tulee kehittää edelleen. Samalla olisi hyvä harkita tämän tukimuodon ja yleisen HelpDesk-tuen kytkeytymistä toisiinsa. Näin voitaisiin varmistaa esimerkiksi palvelupyyntöjen kirjaaminen ja toiminnan arviointi yhtenäisellä tavalla kaikissa IT-tukipalveluissa.

6 TULOSTEN YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Arvioinnin tavoitteena oli selvittää SoleOPS-tietojärjestelmän toimivuutta opetuksen suunnittelun ja opiskeluprosessin tukena. Koulutuksen suunnittelu on Turun ammattikorkeakoulussa jaettu opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman laadintaan ja opintojaksojen toteutussuunnitelmien laadintaan. Lisäksi arvioinnin kohteena oli henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laadinta.

Monet SoleOPS-järjestelmään siirtymisen tavoitteet ovat täyttyneet Turun ammattikorkeakoulussa. SoleOPSin käyttöönotto on yhtenäistänyt ammattikorkeakoulun suunnittelu- ja dokumentointikäytäntöjä. Se on myös tuonut eri tulosalueiden, koulutusohjelmien, suuntautumisvaihtoehtojen, opettajien ja opiskelijoiden suunnitelmat ja toiminnan näkyväksi ja edistänyt näihin asioihin liittyvää keskustelua.

Joidenkin tavoitteiden saavuttamiseksi on kuitenkin vielä tehtävä kehitystyötä. Järjestelmän käytettävyydessä on käyttäjien kokemusten perusteella parannettavaa. Monet haastateltavista kuvasivat järjestelmää jäykäksi. Erityisesti opetussuunnitelman laadinnan ja vuosisuunnittelun toiminnot eivät tue kokonaisuuden hahmottamista ja suunnittelua toivotulla tavalla. Tämä on johtanut monien eri työvälineiden käyttöön varsinaisessa suunnittelutyössä ja SoleOPSin käyttöön valmiiden suunnitelmien kirjaamispaikkana. Tietojärjestelmien rajapinnoilla siirretään paljon tietoa käsin ja samaa tietoa ylläpidetään useassa eri paikassa. Tämä aiheuttaa ylimääräistä työtä, lisää virheiden mahdollisuuksia ja mahdollistaa tilanteita, joissa tiedot ovat eri muodossa eri paikoissa. Tavoite vapaasti valittavien opintojen tarjonnan monipuolistamisesta ei näytä ainakaan toistaiseksi toteutuneen.

Järjestelmän käyttöönoton tukena oli erillinen projekti- ja ohjausryhmä. Käyttöönoton tueksi laadittiin ohjeistus ja käyttäjiä koulutettiin järjestelmän käyttöön. Pääasiallisena koulutuksen kohderyhminä olivat koulutuspäälliköt,

opettajatuutorit ja opettajat. Käyttöönoton yhteydessä tuli kuitenkin esille tilanteita, joita ei ole pystytty etukäteen ennakoimaan. Opetuksen suunnittelun osiot on otettu kattavasti käyttöön, mutta opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitteluun liittyvien osioiden käyttöönnotossa on vielä erittäin suuria eroja.

Opetuksen suunnittelun tietojärjestelmä SoleOPS soveltuu melko hyvin opetussuunnitelmien ja pedagogisen kehittämisen tarpeisiin toimintakulttuureiltaan erilaisissakin koulutusohjelmissa. Monet edellä mainitut kehittämiskohde- teet ovat ennen kaikkea toimintakulttuurin ja johtamisen kehittämisen kysymyksiä, eivät niinkään tietojärjestelmäkysymyksiä.

SoleOPS-järjestelmässä on monia hyviä toimintoja opintojen henkilökohtais- tamiseen. Kaikkia HOPS-toimintoja ei kuitenkaan ole kaikissa koulutusoh- jelmissa otettu vielä käyttöön, eli järjestelmän toiminnallisuutta ei täysin hyö- dynnetä. Valinnaisten opintojen tarjontaan ei ole vielä löydetty asiakaslähtöis- tä tapaa. Monet opiskelijat eivät kuitenkaan itse ilmoittaudu opintojaksolle SoleOPSin kautta. Haastatelluille opiskelijoille ei myöskään ole esitelty erityi- sesti vapaasti valittavia opintoja. Tässä kehitysvaiheessa onkin vaikea arvioida, onko vapaasti valittavien tarjonnan esittämisessä kyse järjestelmään liittyvästä ongelmasta vai toimintakäytäntöihin liittyvästä ongelmasta.

Koulutusohjelmien opetussuunnitelmat on pyritty kirjoittamaan osaami- sen kielellä ja henkilökohtaista, työelämälähtöistä oppimispolkua tukemaan. Käytännössä oppiaineperustaisuus kuitenkin näkyy monissa opetussuunni- telmissa opintojakson pilkkomisena osiin. Opintojakson osat näyttävät op- iskelijalle pieninä opintojaksoina, jotka eivät muodosta yhtä osaamisen kokonaisuutta. Modulaarisuutta ei ole juurikaan vielä kokeiltu tarkastelluissa koulutusohjelmissa. Koulutusohjelmien opettajat tekevät mitä ilmeisimmin yhteistyötä opetuksen suunnittelussa, mutta itse toteutus ja arviointi tehdään arviointiryhmän käsityksen mukaan edelleen opettajakohtaisesti. Varovais- ti voisi arvioida, että tietojärjestelmän toiminnallisuus tukisi nimenomaan modulaarisuutta ja isoja kokonaisuuksia. Vallitsevassa tilanteessa nimen- omaan opintojaksojen osat näyttävät aiheuttavan niin koulutuspäälliköille kuin opettajille runsaasti käytettävyysongelmia, esimerkiksi moninkertaisten tietojen kirjaamisen. Opiskelijoilla ja muilla satunnaisilla käyttäjillä on puo- lestaan ongelmia esimerkiksi opintojaksojen eri osien löytämisessä toteutus- suunnitelmista.

Tietojärjestelmä ei näytä asettavan ylitsepääsemätöntä estettä projektiopintojen kirjaamiselle. Taidekoulutuksessa projektiopinnot on kirjattu opetussuunnitelmiin isoina kokonaisuuksina. Mikäli iso projekti muodostuu pienemmistä arvioitavista osista, voidaan käyttää toteutuksen osien arviointia opintojakson osien sijaan. Tällöin opintojaksolle voidaan määritellä esimerkiksi tavoitteet ja arviointikriteerit vain kertaalleen, mutta lopullinen arviointi muodostuu erikseen arvioitavista tiedoista ja taidoista.

SoleOPS-tietojärjestelmän käyttöönotolla on selkeästi ollut vaikutuksia koulutuspäälliköiden, opettajatutoreiden ja opintosihteerien työhön ja tiedonhallintaan. Kuten luvussa 5.1 todettiin, aiempaa suurempi osa koulutuspäällikköjen ja ops-vastaavien työajasta kuluu rutiininomaiseen tiedonsyöttöön muun muassa edellä kuvatuista moninkertaisista opintojaksokuvauksista johtuen. Järjestelmän käyttöönotto onkin toisaalta selkiyttänyt opetuksen suunnittelun käytäntöjä, mutta samalla se on myös lisännyt työmäärää.

Järjestelmän käytettävyyteen ja hitauteen liittyy ongelmia erityisesti suunnittelutoiminnoissa. Tämä on johtanut siihen, että suuri osa suunnittelutyöstä tehdään edelleen muissa järjestelmissä ja valmiit tiedot siirretään SoleOPSiin. SoleHOPSin toiminnot käyttöönotanneet opettajatuutorit kokevat järjestelmän hyvänä ja opiskelijan ohjausta edistävänä. Näiden opettajatuutorien mukaan järjestelmä ei teettänyt ylimääräistä työtä. Opintosihteerien työnkuva on muuttunut. Aiemmin opintosihteerit ovat esimerkiksi kirjanneet toteutukset Winha-järjestelmään, mutta nykyään tämä työ on jäänyt heiltä pois. Opintosihteerit ovat saaneet tunnukset SoleOPS-järjestelmään vasta huhtikuussa 2012, joten heidän roolinsa järjestelmässä on ollut tarkasteluajankohtana olematon. Opiskelijat kuitenkin lähestyvät opintosihtereitä monissa SoleOPSiinkin liittyvissä kysymyksissä, joten järjestelmä on oleellinen osa opintosihtereiden työtä.

Hyvät käytänteet

- Opintojen läpinäkyvyys on parantunut: opintojakson toteutussuunnitelmat ovat laajasti käytössä, mikä on tuonut läpinäkyvyyttä ja yhtenäisyyttä.
- Opintojen suunnitteluun on tullut yhteisiä käytänteitä ja opetustoimintaan liittyviä tietoja on koottu yhteen ja samaan järjestelmään: opetussuunnitelmat dokumentoidaan yhtenäisesti koko ammattikorkeakoulussa ja dokumentoinnin yhtenäisyyttä voidaan seurata systemaattisesti.

- On nimitetty eri näkökulmia edustava projekti-/ohjausryhmä tietojärjestelmän käyttöönoton tueksi.
- Turun ammattikorkeakoulun intranetissä Messissä on selkeä ja monipuolinen ohjeistus.
- On tehty selkeä vuosikello, jossa on määritelty opetuksen suunnittelun eri vaiheiden ajoittuminen. Keskeiset prosessit on kuvattu kattavasti Messissä.
- Oma toiminta on avattu rohkeasti ulkopuoliselle arvioinnille.
- Alkavana hyvänä käytänteenä on organisoitu sähköpostitse toimiva SoleOPS-käyttäjätuki. Lisäksi on järjestetty koulutuksia käyttäjien toiveesta.
- SoleHOPSin HOPS-osion ja kehityskeskustelut käyttöön ottaneet ovat olleet tyytyväisiä. Yhteinen muoto ja dokumentaatio sekä opiskelijoiden ennakkovalmistautuminen ovat selkeyttäneet HOPS-prosessia.

Kehittämisehdotukset

- SoleOPS-järjestelmän tarjoamia mahdollisuuksia tulisi ottaa käyttöön nykyistä monipuolisemmin.
- SoleHOPSin ja siihen liittyvien kehityskeskusteluympäristön ja osaamiskartan kattava käyttöönotto vaatii edelleen tavoitteellista johtamista ja käyttäjien ohjausta.
- Ammattikorkeakoulussa tulisi ottaa käyttöön kattava opintojakso-palautejärjestelmä. Palaute tulisi kerätä opintojaksolta, ei opintojakson osista.
- SoleOPSiin linkittyvä työaikasuunnitteluosio tulisi ottaa käyttöön. Näin välttyttäisiin tiedon siirtämiseltä järjestelmästä toiseen ja saataisiin käyttöön yhteinen tietopohja, jota voidaan käyttää arvioinnin, seurannan ja johdon päätöksenteon tukena.
- Työjärjestysten suunnitteluun tulisi toteuttaa liittymä. Tämän lisäksi tulisi sopia yhteiset käytännöt työjärjestysten laadinnasta ja niistä viestimisestä.
- SoleOPS-järjestelmää tulisi tarkastella entistä enemmän osana ammattikorkeakoulun kokonaisarkkitehtuuria. Olisi hyvä laatia kokonaisvaltainen kuvaus opiskelijahallinnon ja opetuksen suunnittelun järjestelmien yhteyksistä ja niiden välisistä riippuvuuksista. Tällöin käyttäjät voisivat nykyistä paremmin ymmärtää omien toimien vaikutukset ja välttää ongelmatilanteita.

- Opetuksen suunnitteluun ja tietojärjestelmiin liittyvä päätöksenteko ja roolitukset eivät ole kaikilta osin selkeitä. Henkilöstö ei aina tiedä tarkalleen, mitkä päätöksistä ovat sellaisia joita tulee noudattaa. OPS-koordinaattoriryhmän kokoonpanoa ja tehtävää tulisi tarkastella uudelleen ja sen roolia selkiyttää. SoleOPS-projekti- ja ohjausryhmän rooli suhteessa OPS-koordinaattoriin vaikuttaa epäselvältä.
- Monialaisen yhteistyön rakentamiseen ei ole systemaattisia käytäntöjä opetussuunnitelmatyössä ja opintojen toteutuksen suunnittelussa.
- Tukipalveluhenkilöstön roolitukset SoleOPSissa eivät aina vastaa heidän työtehtäviinsä liittyviä vaatimuksia. Messiin merkityt SoleOPS-tukihenkilölistat eivät kaikilta osin vastaa todellisuutta.
- Vaihtelevan kokoisten ja toteutustavoiltaan erilaisten opintojaksojen integroimista tietojärjestelmiin tulisi kehittää.
- Muiden SoleOPSia käyttävien ammattikorkeakoulujen kanssa voisi tehdä Benchmarkkausta. Muissa ammattikorkeakouluissa huomautetut kehittämiskohteet luultavimmin pätevät myös Turun ammattikorkeakouluun ja muulla tehdyistä ratkaisuista voisi myös löytyä keinoja omien ongelmien ratkaisemiseen.

SoleOPS-tietojärjestelmän käyttöönotolla on vastattu Turun ammattikorkeakoulun asettamiin tavoitteisiin melko hyvin. Vuodesta 2010 lähtien käytössä ollut järjestelmä on vastannut moniin odotuksiin, mutta on nostanut esiin myös uusia kehittämisen kohteita, jotka pääsääntöisesti liittyvät enemmän toimintakulttuuriin ja toimintatapoihin kuin itse tekniseen järjestelmään. Toivomme, että Turun ammattikorkeakoulu voi hyödyntää tässä arviointityössä havaittuja vahvuuksia ja kehittämiskohteita tulevassa laajassa opetussuunnitelmauudistuksessaan.

ARVIOINTIRYHMÄ

Pekka Auvinen (puheenjohtaja)

KT, MMM Pekka Auvinen toimii vararehtorina Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa. Vararehtorina hän vastaa ammattikorkeakoulun koulutus-toiminnasta ja sen kehittämisestä. Ennen tätä tehtäväänsä hän on toiminut suunnittelu- ja laatujohtajana, erikoissuunnittelijana, suunnittelupäällikkönä, koulutusohjelmajohtajana ja metsäalan opettajana vuodesta 1996 alkaen. Hän oli mukana SoleOPS -järjestelmän edeltäjän OPSNet-järjestelmän kehittämisessä 2000-luvun alussa. Vuosina 2005–2006 Auvinen toimi projektipäällikkönä kansallisessa kehittämishankkeessa, jonka tavoitteena oli tukea ammattikorkeakoulujen osallistumista Bolognan prosessiin ja integroitumista osaksi eurooppalaiseen korkeakoulutusalueetta. Hankkeen jälkeen hän on toiminut kouluttajana ja konsulttina monissa ammattikorkeakoulussa sekä osallistunut useiden opetussuunnitelma-arviointien toteuttamiseen. Vuonna 2009 Auvinen toimi korkeakoulujen arviointineuvoston ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuyksikköarvioinnista vastanneen ryhmän puheenjohtajana.

Jäsenet

Pirjo Kuisma

KM Pirjo Kuisma toimii kehittämispäällikkönä Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) koulutuksen kehittämispalveluissa. Kuisman vastuualueeseen kuuluvat mm. opetussuunnitelmaprosessin koordinointi ja kehittäminen, opintojen ohjauksen koordinointi ja kehittäminen sekä koulutusprosessin yhtenäisten toimintatapojen kehittäminen ja tiedottaminen. Kuisma on ollut kehittämässä koulutusprosessin käytänteitä kun ammattikorkeakoulussa otettiin käyttöön SoleOPS-järjestelmä opetussuunnitelmatyössä, opetustarjonnan suunnittelussa, toteutussuunnittelussa, opettajien työaika-suunnittelussa ja opiskelijoiden HOPS-työssä. Taustaltaan Kuisma on tekstiilialan opettaja ja hän on toiminut mm. koulutusohjelmajohtajana HAMK:n muotoilun koulutusohjelmassa.

Tapio Louhi

Tapio Louhi on Turun ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn koulutusohjelman toisen vuoden opiskelija. Opintojensa ohella hän työskentelee kasvavassa PK-yrityksessä Turun keskustassa IT-infrastruktuurin ennakoivissa ja ylläpitävissä tehtävissä. Aiemmin hän on toiminut mm. järjestelmäasiantuntijana. Kupittaaan lukion ICT-linjalla hän on osallistunut Wilma-ympäristön käyttöönoton pilottihankkeeseen.

Pauliina Nurkka

DI Pauliina Nurkka toimii kehittämisspäällikkönä Laurea-ammattikorkeakoulussa. Nurkka vastaa Leppävaaran kampuksella nuorten koulutuksen kehittamisestä ja koulutusprosessista matkailu-, ravitsemis- ja talousalan, luonnontieteiden alan ja turvallisuusalan sekä suomen- että englanninkielisten koulutusohjelmien osalta. Nurkka käyttää SoleOPS-järjestelmää päivittäisenä työkalunaan erityisesti lukuvuosisuunnittelun, työaikasuunnittelun ja opiskelijapalautetoimintojen osalta. Nurkka johtaa myös opetussuunnitelmatyötä vastuullaan olevien koulutusohjelmien osalta. Ennen nykyistä tehtävää Nurkka on toiminut lehtorina ammattikorkeakoulussa vuodesta 2001 alkaen.

Raija Tuohi

FT Raija Tuohi toimii matematiikan yliopettajana Turun ammattikorkeakoulun (Turun AMK) tietotekniikan koulutusohjelmassa sekä laatuvaastavana Tietoliikenne ja sähköinen kauppa -tulosalueella. Laatuvaastavan ominaisuudessa Tuohi kuuluu Turun AMK:n laaturyhmään, joka seuraa ja arvioi laatujärjestelmän menettelyiden toimivuutta. Tuohi kuului Turun AMK:n OPS-koordinaattoriryhmään, joka oli mukana ottamassa SoleOPS-järjestelmää käyttöön Turun AMK:ssa. Tuohi toimii tietotekniikan koulutusohjelmassa kahden opiskelijaryhmän tuutorina ja on saanut omakohtaista kokemusta SoleOPSiin ja SoleHOPSissa olevien opiskelijoiden kehityskustelujen käytössä. Matematiikan ja ammatillisen kasvun opettajan ominaisuudessa Tuohi on tehnyt toteutussuunnitelmia SoleOPSiin sekä opintojaksokuvauksia opetussuunnitelmiin sekä osallistunut muutenkin koulutusohjelman OPS-työhön.

Kirsi Angerpuro (sihteeri)

VTM Kirsi Angerpuro toimii suunnittelijana Turun ammattikorkeakoulussa (Turun AMK) kehittäminen-tulosalueella. Hänen päätehtävänsä liittyvät Turun AMK:n yhteiseen henkilöstökoulutukseen, muihin osaamisen kehittämiseen liittyviin asioihin ja laatu järjestelmän tiedontuotantoon osallistumiseen. Angerpuro on ollut mukana mm. kolmessa Turun AMK:n sisäisissä koulutusohjelmien ristiinarvioinneissa. Lisäksi hän on ollut toteuttamassa useita kertoja Turun AMK:n vuosittaista opiskelijabarometriä, joista on tehty raportti-julkaisu.

LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. 2007. Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen -projektin loppuraportti. Helsinki: Edita. <<http://www.pkamk.fi/ects/materiaali/Ammattikorkeakoulut%20Bolognan%20tiellä%20012007.pdf>>

Auvinen, P., Dal Maso, R., Kallberg, K., Putkuri, P. & Suomalainen, K. 2007. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisu B9.

Auvinen, P. 2004. Ammatillisen käytännön toistajista monipuolisiksi aluekehittäjiksi? Ammattikorkeakoulu-uudistus ja opettajan työn muutos vuosina 1992–2010. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteellisiä julkaisuja n:o 100. <http://joypub.joensuu.fi/publications/dissertations/auvinen_aluekehittajaksi/auvinen.pdf>

Hintsanen, V., Luukka, M-R., Lounasmeri, T., Majander, M., Renvall, J., Holopainen, H. & Hiltunen, K. 2010. Turun ammattikorkeakoulun laadunvarmistusjärjestelmän auditointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 2:2010.

Kairisto-Mertanen, L., Kanervo-Lehto, H & Penttilä, T. 2009. Kohti innovaatiopedagogiikkaan. Uusi lähestymistapa ammattikorkeakoulujen opetukseen ja oppimiseen. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 92.

Karjalainen, A. (toim.) 2003. Akateeminen opetussuunnitelmatyö. Oulun yliopisto. Opetuksen kehittämissyksikkö. <<http://www.oulu.fi/tutkintorakenne/tyokalut/akatops305.pdf>>

Kauppinen, T. 2010. Ohjauksen haasteiden äärellä. Opintojen ohjauksen kehittämishankkeen raportti. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 51.

Kivilompolo, M., Koskivaara, J., Tenhunen, V., Tietäväinen, J. & Oksala, J. 2009. Korkeakoulujen kokonaisarkkitehtuurin käsikirja. Toiminnan ja tietohallinnon kokonaisvaltainen kehittäminen. Helsingin yliopiston hallinnon julkaisu 65.

Koli, H. & Silander, P. 2002. Verkko-oppiminen. Oppimisprosessin suunnittelu ja ohjaus. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu.

Malinen, P. 1992. Opetussuunnitelmat koulutyössä. Helsinki: VAPK-kustannus.
Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2015. Kehittämissuunnitelma. <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/Kesu_2011_2016_fi.pdf >

Arvioinnissa käytetyt asiakirjat

Turun ammattikorkeakoulun intranet Messin koulutuksen suunnittelun prosessikuvaukset ja ohjeistukset.

Opetussuunnitelmat 2013-2017, Turun ammattikorkeakoulun OPS-ohje 13.3.2012.
Turun ammattikorkeakoulu 2009. Rehtorin päätös. Rehtori/sarja 10: 468-2009.

SoleOPS -vuosisuunnittelu, toteutus, ja toteutussuunnitelmat. Päivitetty 28.6.2011.

Turun ammattikorkeakoulun toimintasääntö. Amkh 10.12.2009 § 288, Voimassa: 1.1.2010 –

LIITTEET

LIITE I – ARVIOINTIVIERAILUN OHJELMA

Keskiviikko 25.4. klo 8.30–16.00

ICT-talo, A-siipi, 2. krs, kokoushuone Siilo

8.30–10.00	Arviointiryhmän kokous
10.15–11.00	SoleOPS:n ja SoleHOPS:n toimivuus opiskelijan näkökulmasta Yhteensä 8 opiskelijaa (2 opiskelijaa/koulutusohjelma)
11.15–12.00	Tietojärjestelmät opetuksen suunnittelun ja opintoprosessin tukena - johdon näkökulma koulutusjohtajat (3) ja IT-päällikkö
12.00 - 12.45	Lounas
12.45–13.30	Opetussuunnitelmatyö ja opintojen ohjaus OPS-koordinaattoriryhmän jäsenet (7) ja opinto-ohjaaja (1)
13.45 – 14.30	Tietojärjestelmien ylläpito, kehittäminen ja käyttäjätuki Winhan ja SoleOPS:n pääkäyttäjät (4) ja tukihenkilöt (2)
14.30 – 16.00	Arviointiryhmän kokous

Torstai 26.4. klo 8.15–16.00

Taideakatemia, Linnankatu 54–60, veneluokka H217

- 8.15–11.00 Koulutusohjelman koulutuksen suunnittelu (ops ja vuosi-suunnittelu), opintojakson suunnittelu ja toteutus sekä opintojen ohjaus
Esittävän taiteen ja elektroniikan koulutusohjelmista koulutuspäällikkö, opintojakson vastuuopettaja, tutoropettaja, ops-vastaava ja opiskelija (yhteensä 9 henkilöä)
- 11.00–12.30 Arviointiryhmän kokous ja lounas
- 12.30–15.15 Koulutusohjelman koulutuksen suunnittelu (ops ja vuosi-suunnittelu), opintojakson suunnittelu ja toteutus ja opintojen ohjaus
Hoitotyön (Turku) ja journalismin koulutusohjelmista koulutuspäällikkö, opintojakson vastuuopettaja, opettajatuutori, ops-vastaava ja opiskelija (yhteensä 8 henkilöä)
- 15.15–16.00 Arviointiryhmän kokous

Perjantai 27.4. klo 8.30–14.00

ICT-ralo, A-siipi, 2. krs, kokoushuone Siilo

- 8.30–10.00 Arviointivierailun reflektointi toimeksiantajien kanssa
Teema-arvioinnin valmisteluryhmä (Ari Hietala, Leena Metsävuori, Taija Oksanen, Aila Seikola ja Mikko Siitonen)
- 10.00–11.30 Arviointiryhmän kokous
- 11.30–12.15 Lounas
- 12.15–14.00 Arviointiryhmän palaute
Kaikki arviointihaastatteluihin osallistuneet

LIITE 2 – ARVIOINTISEMINAARIN OHJELMA

Mihin SoleOPSia tarvitaan Turun ammattikorkeakoulussa vai tarvitaanko sitä? – seminaari AMK:n henkilöstölle ja opiskelijoille

Aika: torstai 27.9. klo 12-16

Paikka: Caribia, kokoustila Linna, 1. kerros (Kongressikuja 1)

Ohjelma

- klo 12.00 Seminaarin avaus ja tavoite
kehityspäällikkö Ismo Kantola, Turun AMK
- klo 12.05 Joustavat opetussuunnitelmat
rehtori Juha Kettunen
- klo 12.30 Miten SoleOPS toimii opetuksen suunnittelun ja opintopro-
sessien tukena?
Arvioinnin tuloksia ja arviointiryhmän havaintoja
vararehtori Pekka Auvinen, PKAMK (arviointiryhmän pj.)
- klo 13.10 Voisiko muiden ratkaisuja soveltaa Turun AMK:ssa?
Muiden ammattikorkeakoulujen hyviä käytäntöjä ja koke-
muksia SoleOPS:sta
kehittämispäällikkö Pirjo Kuisma, HAMK
kehittämispäällikkö Pauliina Nurkka, Laurea
vararehtori Pekka Auvinen, PKAMK
Kysymyksiä ja keskustelu
- klo 14.00 Kahvitauko
- klo 14.15 Yhteistyöskentely: ”Opintojaksot ovat vapaata riistaa”
SoleOPS, opintojen valinnaisuus ja yhteistyö opetuksen
suunnittelussa sekä toteutuksessa.
Miten tässä päästään eteenpäin Turun ammattikorkeakou-
lussa?

- klo 15.00 Yhteistyöskentelyn esittelyt ja keskustelu
- klo 15.50 Yhteenveto ja johtopäätökset
vararehtori Saara Lampelo, Turun AMK
- klo 16.00 Seminaari päättyy